

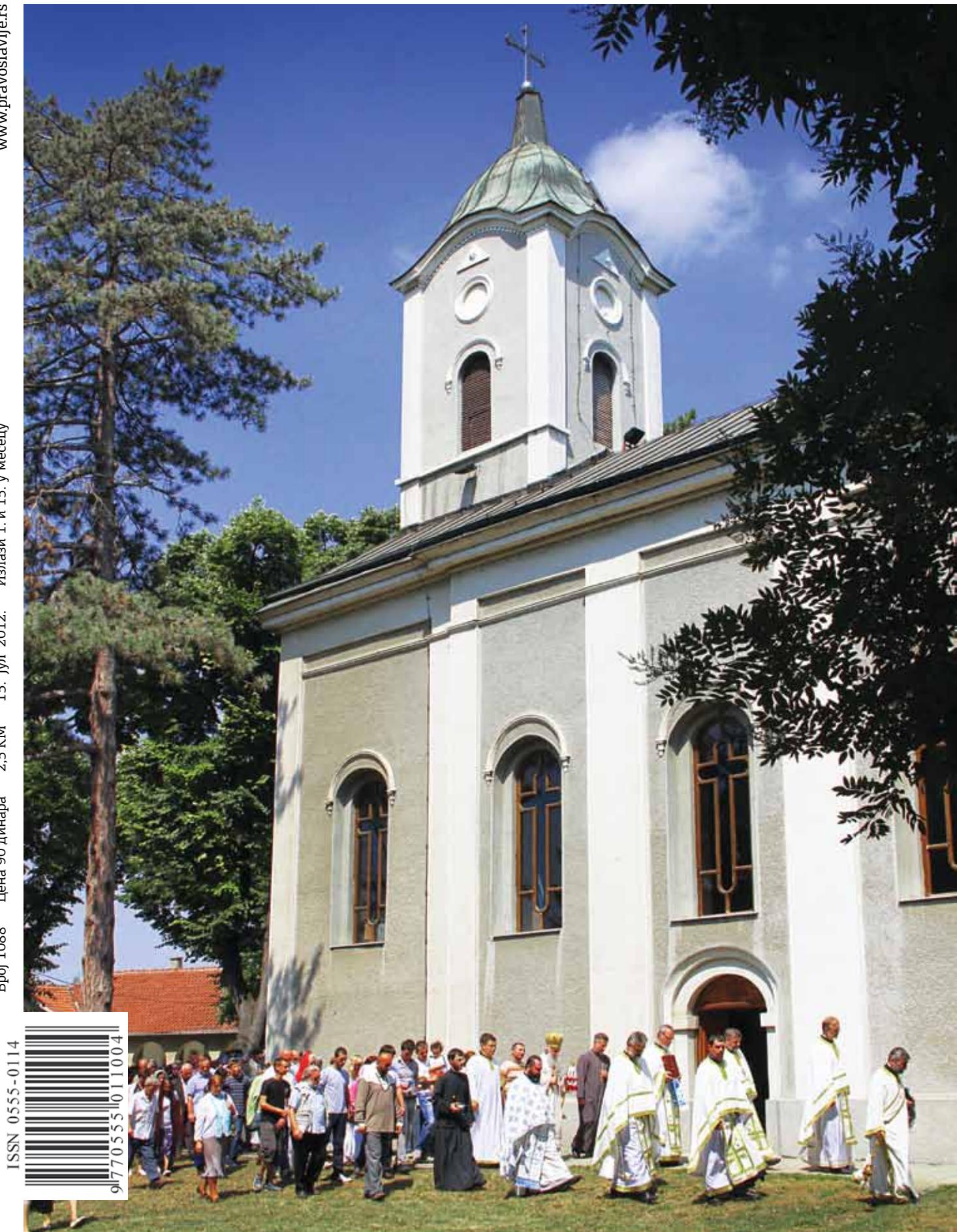

ПРАВОСЛАВЉЕ

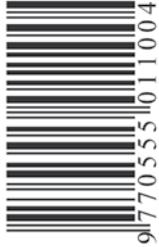
НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1088 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. јул 2012. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

9770555011004

Видовдан на КиМ

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је у поподневним часовима 27. јуна 2012. г. стигао у Манастир Грачаницу. Српског Патријарха дочекали су Епископи Теодосије и Атанасије са свештенством, верним народом и децом у традиционалној народној ношњи.

Поздрављајући окупљене вернике Патријарх је поручио да „Видовдан треба све да просветли и надахне Духом Светим, духом Светог кнеза Лазара и оних безбрежних великомученика који су животе дали и крв пролили. Надам се, докле год постоји ова светиња и друге светиње на Косову, Дечани, Богородица Љевишка, Пећка Патријаршија и друге светиње, да ћемо дотле и ми овде бити као Срби, да ћемо имати где да дођемо, да живимо и да их чувамо, као највеће и најбогатије наслеђе које су нам наши преци оставили у аманет, да чувамо и сачувамо оно за шта су наши преци крв своју пролили“, рекао је Патријарх Српски.

У вечерњим часовима Патријарх је учествовао у празничном видовданском бдењу, након којег је испред грчаничке цркве одржано и традиционално „Видовданско песничко бденије“. Манифестацији, која је окупила преко хиљаду гостију, су присуствовали – Патријарх српски Иринеј, Епископ рашко-призренски Теодосије, државни секретар у Министарству за Косово и Метохију Звонимир Стевић, као и градоначелници српске општине Приштина и косовске општине Грачаница, Богдан Савић и Бојан Стојановић. Окупљенима је најпре беседио о значају Видовдана Епископ рашко-призренски Теодосије. Потом је додељена традиционална књижевна награда „Златни крст Кнеза Лазара“. Овогодишњи добитник је песник из Грачанице, Ратко Поповић.

На Видовдан, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је служио Св. Литургију уз саслужење Епископа рашко-призренског Теодосија, умировљеног Епископа захумско-херцеговачког Атанасија и викарног Епископа липљанског Јована, као и четрдесет свештенослужитеља из више Епархија СПЦ у препуној порти Манастира Грачанице.

Обраћајући се у беседи окупљеном народу Патријарх је казао да Господ неће дозволити да Косово буде погажено и понижено и „да ће једног дана власкрснути и да неће дозволити да ова земља не буде српска. Косово је наш Јерусалим. Не смемо га никада изгубити из вида. Било је много сеоба и бекства, много мука и невоља или народ се враћао. Враћао се домовима заженим и спаљеним и много пута их обнављао и започињао изнова свој живот“, рекао је Патријарх Српски у Грачаници. Беседећи Патријарх је још рекао: „слобода је највећи дар који је Господ дао човеку а српска слобода везана је за крст часни за који су се борили јунаци на Косову или јунаци после Косовског боја“. Патријарх је позвао све на јединство у поштењу и родољубљу. „Косово не смемо никада заборавити. Ако Косово заборавимо, заборавили смо сами себе а све

док је Косово у нашој савести, у нашем срцу, у нашој љубави и док Косовом певају гусле и гуслари оно ће увек и само бити наше. Томе нас историја учи“.

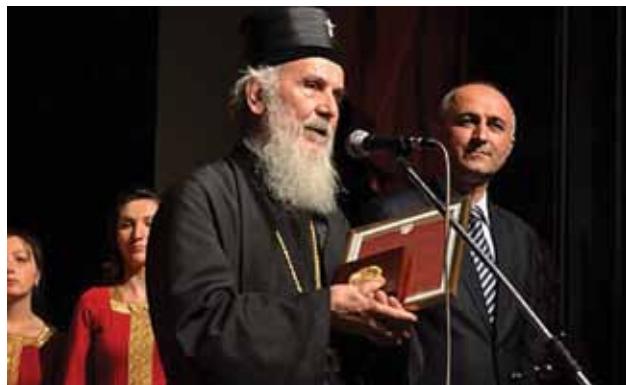
Светој Архијерејској Литургији присуствовао је државни секретар у Министарству за Косово и Метохију Оливер Ивановић, као и руски амбасадор у Београду Александар Конузин. Након Св. Литургије традиционално су додељена признања 20 мајки са троје и више деце са целе територије Косова и Метохије.

На Газimestану је служен паастос косовским јунацима страдалим у Косовској бици. Паастос је служио Патријарх Иринеј.

Пред неколико хиљада људи који су стigli из свих крајева Србије, Републике Српске и Црне Горе Свјатејши је позвао на достојанствено обележавање празника. „Ово је све облившено крвљу светих мученика косовских и оног храброг српског народа који је дошао да брани своје име, своју културу, своју веру, своје светиње, своје породице. Све то од нас захтева да се на такав начин и понашамо на овом светом месту. Овде је место молитве, ово је место сећања и обнављања историје. Да се вратимо 623 године уназад да у мислима, своме срцу и души обновимо тај историјски догађај“.

Патријарх српски Иринеј је позвао окупљене на Газimestану да се мирно разиђу. „Трпећемо. Тукли су очеве и прадедове наше. Истрели су то и дочекали трпљењем слободу. И ми ћемо трпети. Немојте изазивати! Ми смо достојанствен и поносан народ. Зато вас молим да, како смо овде дивно дошли, присуствовали паразостосу, сетили се свих оних који су положили своје животе и ову земљу обилили својом крвљу, да се полако са тим мислима и осећањем вратимо и напустимо ово место, како би се овде поново вратили.

Извор: Епархија рашко-призренска

Видовданска повеља

На Видовдан, 28. јуна 2012. године, у повратку са Косова, Патријарх српски Господин Иринеј посетио је Крушевач, где му је на „Видовданској академији“ уручена *Видовданска повеља*, за афирмацију мира, љубави и толеранције међу људима, бригу и вођење српског народа светосавским и светолазаревским путем и за допринос оснивању Крушевачке епархије.

Извор: Епархија крушевачка

Посета изложби

Српска ЦО у Дубровнику, Архив Србије и Народна библиотека Србије заједнички су припремили изложбу *Култура Срба у Дубровнику 1790–2010, из ризнице Српске православне цркве Светог Благовештења*, која је 2. јула 2012. г. отворена у Архиву Србије. Отварању су присуствовали Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, више епископа Српске Православне Цркве, представници римокатоличке и исламске верске заједнице, као и многобројне личности из политичког, академског, културног и јавног живота престонице. Изложба представља круну вишегодишњег напора тима стручњака да се обради изузетно културно наслеђе Срба у Дубровнику.

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примоје 5. јула 2012. г. у Српској Патријаршији у Београду амбасадора Португала у Београду, гђу Марију Магњалес.

Истог дана, Свјатјејши се сусрео и са познатим српским композитором г. Александром Санњом Илићем.

Његова Светост Патријарх српски примоје 9. јула 2012. г. у Српској Патријаршији у Београду, Председника Републике Србије г. Томислава Николића.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примоје, 10. јула 2012. године, у Српској Патријаршији у Београду,

Његово Превасходство Франсоа Гавијеа Денија, амбасадора Републике Француске у Београду и г.

Анрија Лоарета, генералног директора музеја „Лувр“ у Паризу са сарадницима.

Овом приликом делегација чувеног музеја посетила је Музеј Српске Православне Цркве, чија се реконструкција ових дана приводи крају, и придворну капелу Св. Симеона Мироточивог.

Пријему у Српској Патријаршији присуствовали су и г. Жан Дуранд, главни кустос Одељења за уметничка дела музеја „Лувр“, г. Бенуа Д`Сент Шамас, саветник директора музеја „Лувр“, г. Жан Лук Гестер, саветник за сарадњу и културне делатности Амбасаде Француске и директор Француског института, као и гђа Смиља Душанић Марјановић, историчарка, г. Марко Поповић, археолог и гђа Соња Филиповић, сарадница у Француском институту.

Прослава Ивањдана

Патријарх Српски са свештенством Архиепископије београдско-карловачке служио је 7. јула 2012. на празник Рођења Светог Јована Крститеља и Претече Свету Архијерејску Литургију у новосаграђеној цркви на Петловом Брду у Београду, посвећеној овом празнику.

Прослава Петровдана

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 12. јула 2012. г., на Петровдан, Свету Архијерејску Литургију у Цркви Св. Апостола Петра и Павла у Винчи. У поподневним часовима Патријарх Српски је служио молебан код Теразијске чесме, чиме је обележена 120. годишњица оснивања Београдског водовода.

Позив Патријарха Српског

Патријарх српски Иринеј позвао српски народ на јединство и поручио да Српска Православна Црква никада неће пристати на било какву предају Косова нити ће се са њом помирити.

Поглавар Српске Православне Цркве, Патријарх Иринеј, позвао је 11. јула 2012. г. српски народ на јединство у политици и у свему другоме јер, како каже, будући да смо мали народ, једини начин да се одржимо – јесте заједништво и неки вредносни идеали које ће свет разумети и подржати. Он је уверен да је то јединство оствариво и да је за њега потребно „мало жеље и гледања мало даље од носа“.

„За нас није реално и мислим да српски народ и Српска Црква, која је увек била уз народ, никада неће дати свој пристанак на ово што се може прочитати данас у штампи – на цивилизовано предавање Косова“, навео је Патријарх у интервјуу Танџуту.

Констатујући да тако нешто нико никада није чинио у свету и то називао цивилизованим, поглавар Српске Православне Цркве каже да се зна како се узимају и освајају територије – ратом и отимањем.

„Српска Црква се никада с тим неће помирити“, поручио је Патријарх, који се, иначе, протеклих недеља често сретао са доскорашњим и актуелним представницима власти у Србији.

Он каже да су ти разговори, као и разговори које често има са дипломатама у Србији, углавном куртоазне природе. Не спори, међутим, да се том приликом разговарало о Косову и Метохији, стању у народу и Цркви.

Изражавајући свој лични став, али, како каже, и став Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, Патријарх је истакао – да Срби на Косово не гледају као на географски простор, него као на свету земљу, земљу са својим највећим светињама, а те светиње, указао је, на Косову и Метохији нису од јуче већ су тамо вековима и вековима.“

„И на крају крајева, резиденција Српског Патријарха је у Пећкој Патријаршији, што значи да би, по тој логици, резиденција остала у некој другој држави. То није ни логично ни праведно“, закључио је Патријарх.

Извор: Радио-телевизија Србије

ПРАВОСЛАВЉЕ 1088

2	20	37
Активности Патријарха	Преступ коринтског блудника и казна (1Кор 5,1–5) (I део) <i>др Предраг Драшкошиновић</i>	Вести из прошлости
5	22	38
Садржај	Православље у подсахарској Африци – Епархија катаншка <i>Ирина Радосављевић</i>	Свет књиге
6	24	40
Подршка Православној Охридској Архиепископији	Спектакл ефемерног <i>др Давор Цаплић</i>	Наука, уметност, култура
7	27	42
Ниш и Византија 2012. <i>Ђакон мр Ивица Чајровић</i>	Однос вере и политике на примеру хришћанске демократије <i>Владимир Марјановић</i>	Кроз хришћански свет
8	30	44
Цер освећен храмовним крстом <i>Прота С. Павловић</i>	Библиотека Призренске богословије <i>Биљана Цинцар Костић</i>	Из живота Цркве
10	32	
Српске школе у Османском царству <i>Маја Николин</i>	Пролеће 1804 – идила устанка <i>Живорад Јанковић</i>	
11	34	
Дани ћирилице <i>Вера Секулић</i>	Хорови међу фрескама <i>Миљан Танић</i>	
12	35	
Разговор са др Гораном Попарићем, физичарем Хигсов бозон – Божија честица <i>Славица Лазић</i>	Наступ Хора „Београдски мадригалисти“ <i>Милица Анђејевић</i>	
16	36	
Упокојио се у Гостоду вољени професор Веселин Кесић	Српски канадски хор у Светој земљи <i>Душан Михалек</i>	
18		
Записана икона Христова <i>др Веселин Кесић</i>		

На насловној страни:
Прослава Петровдана у Винчи
Фотографија: ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крупникoviћ

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полуоглашња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на блајгажни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун. Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
ПРЕТПЛАТА: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-85-786
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф./факс: 032/717-522, 011/2461-138
CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије у посети Православној Охридској Архиепископији

Подршка Православној Охридској Архиепископији

Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије је у знак подршке Његовом Блаженству Архијепископу охридском и Митрополиту скопском Г. Јовану, као и епископима, свештенству, монаштву и верном народу Православне Охридске Архијепископије, био у тродневној посети Републици Македонији.

У Манастиру „Успење Богородично“ код Скопља, који је недавно био девастиран од стране полиције, Митрополита Амфилохија је 29. јуна 2012. г. свечано дочекала игуманија Кирана са сестринством.

Наредног дана 30. јуна, у истом манастиру, Митрополит Амфилохије је служио Свету Архијерејску Литургију уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа стобиског и Мјестобљуститеља струмичког Г. Давида и свештенослужитеља Охридске Архијепископије. У свом поздравном слову, Епископ Давид је, између осталог, рекао да долазак Митрополита Амфилохија у време када се Архијепископ Јован налази по шести пут у затвору због храброг и мученичког исповедања и чувања јединства Цркве, до самих Небеса сведочи да жртва Архијепископа није узалудна. Епископ Давид је истакао да посета Митрополита Амфилохија исто тако сведочи то *Јединство* за које Архијепископ Јован страда и које је нашим просторима најсушно потребно, те следствено томе Православна Охридска Архијепископија неће мировати док све људе у Републици Македонији не буде видела у оквирима Саборности Цркве.

Митрополит Амфилохије је надахнуто одговорио својом беседом о јединству Цркве, и подсетио на прогон који трпи Архијепископ охридски и Митрополит скопски Г. Јован и Охридска Архијепископија, изражавајући своју бојазан да је однос македонских власти према Архијепископу Јовану такав као да желе да га убију!

Након Литургије у Манастиру „Успење Богородично“, Његово Високопреосвештенство Архијепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије је у поподневним часовима отпутовао за Битољ и посетио ставропигијални Манастир Светог Јована Златоустог, који је недавно такође претрпео девастирање од стране полиције.

Митрополит је свечано дочекан од Његовог Преосвештенства Епископа брегалничког и Мјестобљуститеља битолског Г. Марка и настојатљике Олимпијаде са сестринством, а у његову част је служена и доксологија када су изречена и слова добродошлице.

Његово Високопреосвештенство Митрополит Амфилохије је 1. јула био гост Његовог Преосвештенства Епископа полошко-кумановског и Мјестобљуститеља дебарско-кичевског Г. Јоакима. Митрополит Амфилохије је началствовао Светом Архијерејском Литургијом у параклису Покрова Богородичиног у Куманову. Архијереји су се пригодним словима обратили сабраном народу.

Извор:
Православна Охридска Архијепископија

Међународни научни скуп византолога *Ниш и Византија 2012.*

Од 2001. године у Нишу се, већ једанаесту годину заредом, у оквиру прославе славе града – Св. цара Константина и царице Јелене – одржава међународни научни скуп под називом *Ниш и Византија*. Овај скуп окупља византологе из целог света који се баве посебним областима, и то историјом уметности, археологијом, историјом, богословљем и књижевношћу. У организационом одбору самог симпосиона и уредништву зборника радова су познати и истакнути научници са свих светских меридијана, што овом скупу поред озбиљности доноси и васељенскост, а круна свих је Његова Светост Патријарх српски Иринеј, који својим заступничким молитвама одржава неугасли пламен научне радозналости у Нишу. Та саборност у организационом одбору скупа доприноси бољем разумевању културе и науке у савременом секуларизованом друштву. Захваљујући упорности и преданом раду др Мише Ракоције, овај скуп сваке године иницира нова истраживања и шире границе научних достигнућа из поменутих области, а све у славу и част Господа Исуса Христа и Његових угодника Светих Константина и Јелене.

На свечаном отварању – на празник Светог цара Константина и царице Јелене – Епископ нишки Г. др Јован је поздравио и благословио окупљене научнике и истраживаче из целог света. После пригодне беседе, скуп је отворио академик Љубомир Максимовић. Затим је у холу Универзитета отворена изложба радова студената Високе школе – Академије Српске Православне Цркве за уметности и консервацију, не тему *Рано хришћанство на простору Балкана*. Експонати су (стилски) представљали савремена иконографска истраживања младих стваралаца на тему позноантичких-ранохришћанских мотива који су забележени на територији тадашњег Римског царства уз паралеле у иконографским решењима и додирне тачке у агиографском контексту. У Нишу су били представљени – фреске, мозаици, енкаустике и

објекти, који се по више основа налазе у вези са раздобљем које евоцира јубилеј 1700. годишњицу од доношења Миланског едикта (313–2013). Хетерогени експонати су, на основу израза и ликовних својстава, повезани у јединствену целину која на аутентичан начин приближава касноантички-ранохришћански стил и иконографију савременој публици. Поставка је конципирана тако да у основи прати тему која је задата још у наслову скупа *Ниш и Византија*, тако да обухвата реинтерпретације артефаката касноантичке и рановизантијске епохе. Тиме се показује јединство стила једне залазеће и једне настајуће империје, као и смена култура која је оличена у овом стилу. Радови су одабирани на основу свежине и убедљивости интерпретација, и подељени су на мање целине: детаљи мозаика и детаљи осликаних ранохришћанских гробница. Поставка се формално састоји од копија и реплика античких мозаика, рађених под руководством мр Мирјане Милић, доцента; и фреско интерпретација рађених под mentorством Горана Јанићијевића, доцента.

Ове године у раду скупа учествовали су византологи из Европе, Канаде и Америке, а по први пут су у Ниш дошли стручњаци за ту област из Русије, Украјине, Шпаније и Шведске. Научни скуп византолога „Ниш и Византија“ налази се, по значају, на четвртом месту на листи коју је сачинио Универзитет у Харварду. Почев од 2002. године, на симпосијуму је учествовало више од 400 научника иза којих је остало и одштампано десет зборника радова са око 5.000 страница.

Епархија нишка и Епископ др Јован, од ове године помажући у организацији и пружајући власколику помоћ, остављају залог будућим генерацијама богослова и свештеника да уз молитвени принос и научним радом покажу да је вера у Бога – богопознање и богословствовање.

Ђакон мр Ивица Чаировић

У сусрет стогодишњици битке на Церу

Цер освећен храмовним крстом

Прота С. Павловић

Прва Литургија у Спомен храму

Уишчекивању да званична администрација Републике Србије и локалних самоуправа у Шапцу и Лозници започну припреме за обележавање стогодишњице Церске битке (2014), Епархија шабачка, са потомцима славних јунака ове битке, свештенством, верницима овог краја и великим бројем људи којима је значај поменуте битке добро познат, гради Спомен храм – као дар – свим изгинулим Србима на овој планини и предстојећем јубилеју. Битка на Церу представља једну од најзначајнијих победа у историји српског народа и у много чему је одредила победу савезника у Првом светском рату.

У недељу 1. јула ове године у храму на Церу, посвећеном Св. Јовану Шангајском, а чија је изградња у току, Свету Литургију су, са благословом и у присуству Епископа шабачког Г. Лаврентија, служили свештеници из Шапца, Рађевине и Београда. Захваљујући, пре свих, краљу Александру, на Текеришу је 1928. године саграђена Спомен костурница и Спомен кућа. Резервни војни официри из Првог

светског рата су 1939. године купили плац поред Спомен костурнице и добили одобрење за градњу храма. На жалост, у Другом светском рату официри – покретачи акције за градњу храма, су мањом изгинули. Они који су рат преживели, страдали су од нове „ослободилачке“ власти крајем 1944. године на Старом шабачком мосту. Свирепо је побијено око 2000 грађана Шапца и околине, међу њима доста свештеника, српских домаћина сељака, трговаца, адвоката... Пре неколико година „Удружење Мост“ заједно са Општином у Шапцу, подигло је Спомен храм жртвама овог комунистичког терора.

Изградња Историјско-духовног центра на врху Цера – „чиме би, према планини Цер и пострадалима на њој и око ње, била исправљена дугогодишња неправда и неблагодарност, према речима шабачког проте Вожислава, и поред уложених напора Епархије шабачке заједно са ОЈП и Удружењем грађана „Св. Симеон Мироточиви – Цер 1914–2014,“ није стигла ни до добијања локације за градњу“. Ипак,protoјереј-ставрофор Вож-

ислав Петровић, заједно са својом породицом и пријатељима Цера и церске историје, посебно поштоваоцима погинулих у Церској бици – успео је у једном – да се почне са градњом Спомен храма церским јунацима!

„Спомен храм је неопходност на овој историјској планини, право је решење и најбољи знак захвалности погинулим ратницима за своју веру и отаџбину. Потребни су и многи други садржаји – реконструкција утврђених римских градова, изградња бољих путева, припремних центара, излетишта...“ – каже отац Вожислав.

Тог првог, врелог јулског дана, након завршене Свете Литургије, Епископ Лаврентије је пререзао славски колач и обратио се присутним: „Обузима ме узбуђење, част и радост у дану када узносимо ове молитве на Церу, најсветијој планини српској која је жртвама својим и биткама које су се на њој водиле, уписане крупним словима у историју Срба, Словена, Европе и целог света. Чувене борбе вођене на обронцима Цера прославиле су српски народ, српско оружје и

спасиле слободу Србије. Молитвама на овом светом месту ми чувамо успомену на велике јунаке који су мученичком крвљу својом натопили сваку стопу ове земље и обојили ову свету плањину. Ми данас прослављамо и Св. Јована Шангајског, једног од најузорнијих примера духовности који у себи има и српске крви. Српски народ спаја јунаштво и веру, јер једно без другог не

иде. Када се јунаштво и вера уједине, чуда се стварају. Учимо се јунаштву и родољубљу од оних који су са овог места последњи пут угледали сунце. Учимо се вери од оних који својим примерима показаше шта значи вера у животу човека. Благодарим свима који доприносе да се ово свето место обележи светињом, која ће подсећати посетиоце на прошлост и наслаживати их се-

ћањима на она витешка и светла времена када је 'све свето и честито било и миломе Богу приступачно', надахнуто и топло поделио је Епископ Лаврентије своја осећања и поуку са присутнима испред храма на Церу.

*Фотографије:
Драгутин Драјан Петровић*

Српске школе у Османском царству

Срби у Старој Србији и Македонији крајем XIX и почетком XX века у националном смислу нису били признати од турске власти. Њихов положај на тим подручјима отежавала је бугарска и грчка пропаганда, као и арбанаске оружане чете, па су Срби морали да воде борбу како би одбранили и себе и свој национални идентитет. Један од видова те борбе била је и просветно-културна делатност, која се огледала у оснивању и развоју српских основних и средњих школа, оснивању књижара и црквено-школских општина. У последњој деценији XIX века по варошицама и селима у Старој Србији и Македонији за релативно кратко време био је отворен известан број српских основних школа, а нешто касније отворене су и гимназије у Цариграду и Солуну.

Српске школе у Цариграду

Школе у Турској су биле отваране на основу Закона о јавној настави у Отоманском царству, који је предвиђао постојање државних и приватних школа у власништву друштава и појединача – Турака или странаца. За легалан рад тих школа било је потребно да се од турског Министарства просвете добије одобрење за примену наставног плана и употребу уџбеника и да се учитељска сведочанства и професорске дипломе овере код просветних власти. Право на отварање или „русатнаме“ имала су само физичка лица, а издржавање школе преносило се на једну особу, односно на „мутевалију“.

Идеја о оснивању Српске гимназије у Цариграду проистекла је највеће потребе – за наставком школовања српске деце – на српском језику, као из потребе за образовањем учитеља за српске школе у Турској. Но, оснивање и рад српских основних и средњих школа у Османском царству били су повезани с реалним тешкотврдима, а турске власти намерно су ометале њихов рад. Тако да је тек после дугих преговора, а захваљујући залагању Стојана Новаковића, отворена је прва Српска основна школа у Цариграду фебруара 1892. Као претходница поновног процвата српске културе у тим крајевима, она је својим деловањем указала на постојање српског народа и његову потребу за националним образовањем. Наставни план био је сличан наставном плану по којем су радиле гимназије у Краљевини Србији. Разлика је постојала у трајању школовања и страним језицима који су се учили, а што је било усклађено с друштвеним околностима. Почетком XX века престала је са радом Српска гимназија у Цариграду.

ду, која је, као васпитно-образовна институција, утрла пут за оснивање других средњошколских институција за школовање Срба на тим подручјима.

Дом науке и просвете у Солуну

До оснивања Српске гимназије Дом науке у Солуну деца из српских породица имала су могућност да похађају само бугарске, румунске или грчке гимназије. Да би се ученицима пружило образовање и васпитање у националном духу, крајем школске 1893/1894. предложено је да се основна школа допуни гимназијским разредима. У почетку, иако је наставни план био исти као у гимназијама у Србији, с тим што је био проширен часовима француског и турског језика, наставу су изводили учитељи из Српске основне школе, што се лоше одржавало на квалитет наставе.

Захваљујући оснивању виших женских школа у Србији, па и у Солуну, омогућено је укључивање женске деце у школски систем и дефинисање нове улоге жене у друштву. Благодарећи оствареним везама с матицом Србијом, школовање девојака из солунског вилајета представљало је важан моменат у развоју националне свести код Срба у европском делу Турске царевине. Тако је за потребе образовања женске младежи у Солуну септембра 1898. отворена петоразредна Виша женска школа или Дом просвете, у којој су прва три разреда била изједначена са оним у мушким гимназијама, а виши разреди били су намењени за спремање будућих учитељица. Са циљем да женску младеж оспособљава за самосталан рад, школске 1905/1906. Виша женска школа у Солуну постала је петогодишња Домаћичко-раденичка школа.

У периоду од око десет година настојало се да се путем школства и просвете остваре интереси представника српских власти и интелигенције. Било је потребно да се практичним деловањем пробуди национална свест, да се на основу језика, обичаја и вере формира одређена идеологија међу Србима који су живели на територији Старе Србије и Македоније. То је остваривано деловањем васпитно-образовних институција.

Као подсећање и сведочанство о раду ових српских школа, Православни богословски факултет и Педагошки музеј из Београда организовали су на ПБФ изложбу њима посвећену, која је трајала од друге половине маја до краја јуна 2012. године.

Маја Николин,
виши сарадник Педагошког музеја у Београду

Дани ћирилице

Усуботу, 30. јуна 2012., Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је у Српској Патријархији у Београду најуспешније учеснике конкурса „Дани ћирилице“, њихове родитеље, наставнике и мале домаћине, чланове КУД-а „Аца Обрадовић“ из Баваништа. Патријарх Српски је изјавио да је неопходно сачувати веру, језик и писмо, културу и традицију да се не бисмо изгубили. Подсетио је да су прве речи написане ћирилицом: *В нашаје бје слово... – У јоочекшку бјеше ријеч...*

Манифестација „Дани ћирилице“ је одржана у Баваништу крајем маја, у дане када обележавамо и прослављамо празник посвећен Светим Оцима – Ћирилу и Методију. Покренута је пре једанаест година са жељом да допринесе очувању српске културне баштине, језика и писма, песме и игре, старих заната, обичаја и Православне вере.

Оконосницу манифестације чини Конкурс за најбољи литерарни рад, најлепши краснопис, калиграфски рад, вез, рељеф и илустрацију и израду лутке у народној ношњи. Теме конкурса мењале су се из године у годину: *Вера Нага и Љубав, Срб, Милосрђе, Доброта, Колевка, Часћ, Брат, Мосшови...*

На Конкурс за најбољи литерарни и најлепши ликовни рад, који је Министарство просвете уврстило у програм Републичких смотри, ове године се одавало 5374 учесника из 335 школа из Србије, Републике Српске, Црне Горе, Хрватске, Македоније, Грчке, Румуније, Албаније, Аустрије, Немачке, Швајцарске, Норвешке, Енглеске, Француске, Кине, Аустралије, Јужне Африке, Новог Зеланда, Америке и Руске Федерације.

Жири у саставу: др Миодраг Матицки, Јован Ђирилов и Љиљана Симић, за литературне радове, и др Сузана Полић Радовановић, академски сликар Васа Доловачки и Владимир Скерлић, за ликовне радове, наградио је 73 ученика и предшколаца, а организатор је похвалио још 41 учесника.

Радионице веза и керамике, које су водили мр Милица Марковић и Михајло Петровић изазвале су

велико интересовање деце, али и одраслих.

Многобројни посетиоци су се на фијакерима возили до Манастира Баваниште.

Деца су уживала у игроказима које су извели чланови КУД-а „Аца Обрадовић“ из Баваништа и Драмска секција ОШ „Јован Стерија Поповић“ и луткарској представи у извођењу ученика ОШ „Браца Петров“ из Панчева.

На наступу фолклорних ансамбала, највише аплауза је побрала Секција Руске школе при Амбасади Руске Федерације у Београду и СКПД „Лазарица“ из Стапара код Добоја.

Организатори манифестације су КУД „Аца Обрадовић“ и Огранак

Вукове задужбине у Баваништу, у сарадњи са Министарством просвете, библиотеком „Теофило Димитрић“, ОШ „Бора Радић“, Црквеном општином и другим људима добре воље.

Вера Секулић

Разговор са др Гораном Попарићем, физичарем

Хигсов бозон – Божија честица

Разговарала Славица Лазић

Ова научна сазнања нам дају боли увид у развој и стварање нашег свемира и не потискују религију. Трагајући за природним законима ми само добијамо боли увид у природне појаве и то са научног становишта може само да нас приближи спознаји „оног што јесте“, док са становишта религије ја то видим као спознају „Онога који јесте“.

Др Попарић је докторирао 2001. из областни физике атомских сударних процеса. Бави се научним радом из областни физике атомских судара и симулацијом физичких процеса. Предводио је нашу делегацију ступенеташа која је боравила у Женеви током истраживања Хигсовог бозона. Разговарали смо са њим о новим научним открићима и штетијима која она покрећу.

С обзиром да сте физичар и да предајете на Физичком факултету Универзитета у Београду, шта нам можете рећи о открићу научника Европске организације за нуклеарну физику (ЦЕРН), који су недавно у Женеви потврдили да су пронашли Хигсов бозон, субатомску честицу?

– Откриће Хигсовог бозона које је објавила Европска организација за нуклеарну физику има велики значај за физику и за науку уопште. После више од четири деценије трагања за овом елементарном честицом, коначно је на помолу потврда њеног постојања. Иначе, ово откриће је круна напора који су уложили неколико хиљада научника, инжењера и техничара, да се прво изгради и

тестира тренутно највећи експериментални уређај у свету и да се на крају успешно добију експериментални резултати.

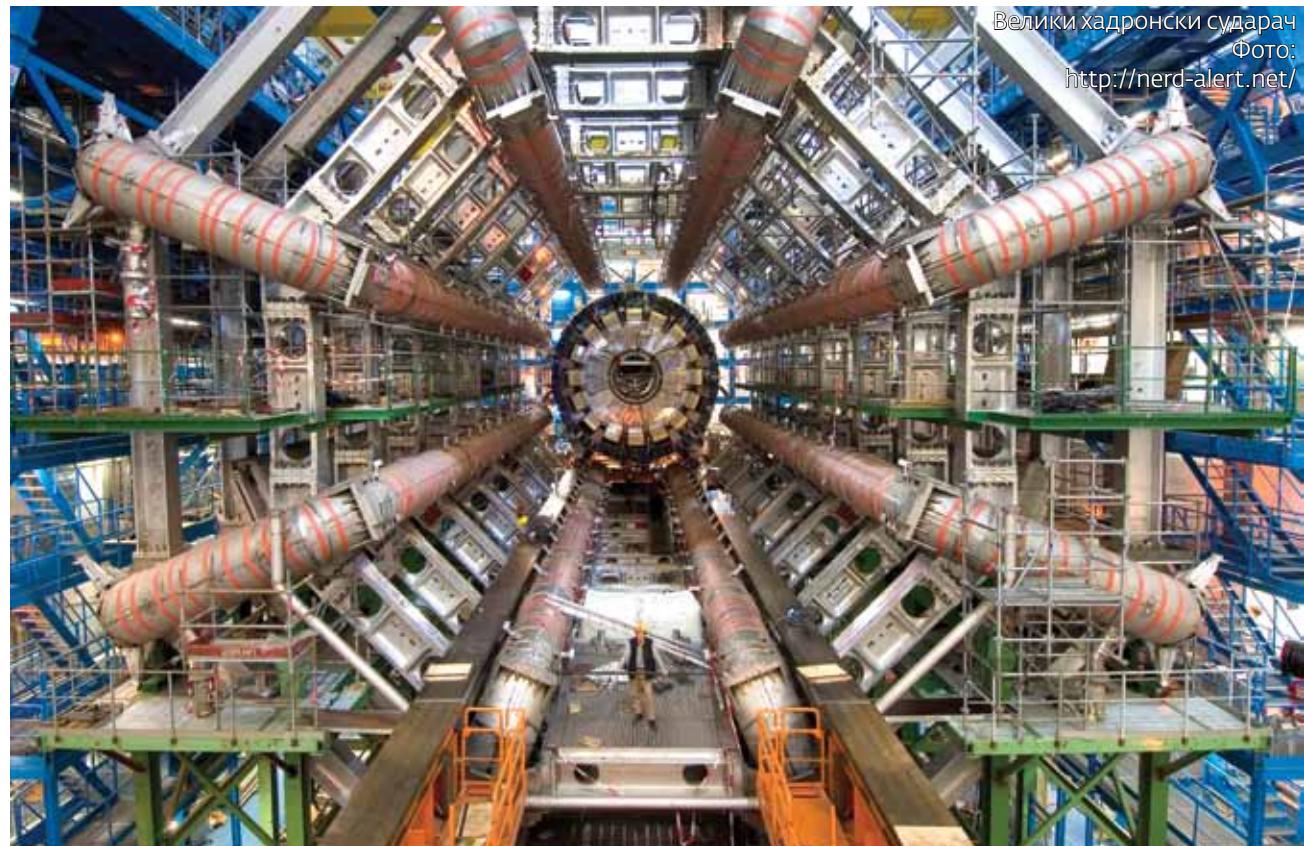
Да ли ће постојање ове честице отворити пут ка бољем разумевању принципа Великог праска и стварања универзума?

– Експериментална потврда постојања Хигсовог бозона дефинитивно потврђује Стандардни модел, теорију елементарних честица стару неколико деценија. Постојање Хигсовог бозона је теоријски предвиђено још шездесетих година прошлог века, али се због недостатка довољно софистициране технологије чекало неколико деценија да би се то експериментално верификовало. Дакле, теоријске претпоставке и теоријски модели који су доминирали последњих деценија су овим открићем дефинитивно потврђени и афирмисани као важећи модели којима објашњавамо природу елементарних честица. Теорија о постојању Хигсовог поља са којим честице интерагују на тај начин добија потврду и њен даљи развој увод је у боље разумевање Великог праска и стварања универзума.

Српска истраживачка група је од 1977. активно радила у ЦЕРН-у. Шта то значи као признање нашим физичарима?

– Неколико наших истраживачких група је радило на пројектима у ЦЕРН-у. Поред групе са Физичког факултета, ту су и групе из Института за физику у Земуну и из Института за нуклеарне науке „Винча“. Такође су и колеге са Природно-математичког факултета из Новог Сада учествовали на пројекту. Велики је значај учешћа наших научника у овој међународној научној колаборацији. Поред доприноса који су дали у раду на пројекту, значај је и у едукацији наших млађих колега и искуству које стичу у раду

Велики хадронски сударач

Фото:

<http://nerd-alert.net/>

на овако сложеном експерименту. Наше колеге су радиле у деловима овог сложеног пројекта који се односе на контролу експеримента и обраду резултата мерења и свакако да је успешан резултат пројекта и својеврсно признање нашим научницима.

Да ли ће ово откриће имати далекосежне последице у физици?

– Ово откриће је представљало малу прекретницу. Са њим су потврђене досадашње теорије и модели, чиме су дефинитивно постали валидни и важећи. Међутим, пред физиком је још много непознаница. Астрономска мерења начина ротације галаксија и убрзаног ширења свемира довеле су до ревизије досадашњег схватања материје. Да би се објаснила ротација галаксија уведен је појам тамне материје, односно материје коју не можемо детектовати преко електромагнетног зрачења, већ само индиректно, путем испољавања њене масе и гравитације. Такође, убрзано ши-

рење свемира се покушава објаснити присуством тамне енергије, односно непознатог вида енергије коју још нисмо у стању да детектујемо, али за који се сматра да доводи до оваквог ширења. По неким проценама, материја коју познајемо чини тек око 4,6% свемира, а остатак чине тамна материја и тамна енергија. Саме те чињенице показују колико је тренутно физика далеко од потпуног разумевања структуре материје и физичких законова који владају у свемиру.

У првим изјавама научника ЦЕРН-а реч је о честици чијим се открићем објашњава Велики прасак, настанак универзума и самог живота, те је због наведених карактеристика названа „Божија честица“. Имали отправдања за овакав назив?

– Сам назив је медијски атрактиван па је стога пласиран и као такав прихваћен од стране шире јавности. У научним круговима се говори о Хигсовом бозону, као

честици преносиоцу интеракције у хипотетички уведеном Хигсовом пољу да би се објаснила појава масе. Управо, његова улога у објашњењу масе, која последично доводи и до објашњења еволуције свемира, довела је до одређеног основа за овакав назив.

Више хиљада научника радило је независно у две научне групе, окупљене око Великог хадронског сударача (LHC), у тунелу у близини Женеве, на одвојеним пројектима *ATLAS* и *CMS* и дошли су до истог резултата – уочиле су нову честицу, за коју тврде да су 99,999 одсто сигурни да је Хигсов бозон. Да ли је обичај у науци да се прелиминарна истраживања тако бомбастично презентују пре званичних?

– Правило у науци је да би се нешто потврдило и верификовало као откриће, потребно је да то буде учињено од стране независних истраживача на два различита места, по могућству у две различите земље. *ATLAS* и *CMS*

су два велика детектора елементарних честица дуж акцелаторског тунела чија је дужина 27 km и који се налази 100 m испод земље поред Женевског језера, на граници Швајцарске и Француске. Интересантно је да је седиште ЦЕРН-а у Швајцарској, али да су сам акцелераторски тунел и логистика већим делом у Француској. Детектор елементарних честица, *ATLAS* који је већи и раније грађен, налази се на територији Швајцарске, док се новији детектор *CMS* налази на територији Француске, чиме је и формално испуњен услов да би се ово откриће потврдило. Такође појава и детекција елементарних честица су стохастички процеси и као такви они се мере статистички, и за њих се даје само вероватноћа мерења. На основу до сада прикупљене статистике, дата је процена мерења од 99,999%, што је изузетно висок ниво поузданости за научну верификацију. Постојао је и одређени притисак јавности да се изнесу резултати истраживања, неки од резултата су и „цурели“ неформалним каналима, тако да мислим да је добро да је руководство ЦЕРН-а донело одлуку да јавно изађе са званичним прелиминарним резултатима. Могуће је да је усхићеност научника и значај који откриће има оставило помало сензационалистички утисак.

Да ли ћемо морати да редефинишемо и мењамо наш поглед на физику и природу после овог открића, идемо ли ка томе да научна фантастика (телепортација, враћање у прошлост брзином већом од светlostи...) постаје стварност?

– У оквиру теорије релативитета је предвиђено, а касније и експериментално показано да време тече различито у различитим референтним системима, чиме се даје могућност да се ње-

CNS детектор
Фото: др Горан Попарић

гово противцање може успоравати при евентуалном кретању огромним брзинама. Оно што је данас познато – квантна телепортација је могућа и остварена на нивоу фотона. Такође су фасцинантне дистантне корелације између корелисаних квантних система, које су познате у оквиру квантне механике. Природа, како је саздана, по нашем тренутном разумевању, се заиста тако понаша да су могући феномени дилатације времена и елементарне квантне телепортације, и то онда даје основу за разне „научно фантастичне“ визије и пројекције. Ово откриће потврђује досадашња схватања и отвара пут ка даљим истраживањима и доприноће бољем разумевању природе, али смо по мом мишљењу далеко од технолошких реализација која би оваква открића експлоатисала.

Научници су симулирали услове који су постојали у време Великог праска (*Big bang*) пре 13,7 милијарди година и изнели претпоставку да се тада појавио Хигсов бозон који је крхотине на-

стале током експлозије, претворио у звезде и галаксије. Да ли ова научна сазнања, уколико се докажу, потискују и религију?

– Научници покушавају да на основу постојећег знања о законитостима физичких процеса и користећи космоловска мерења заснују физичке моделе и компјутерски симулирају услове који су важили у време Великог праска. Симулација развоја свемира се сматра исправном уколико укључује све познате физичке законе по којима се одвијају физички процеси, а такође као граничну вредност мора да досегне тренутно стање свемира. Уколико је симулација стабилна и тежи граничној вредности која је у складу са астрономски мерењима космоловским вредностима, онда се сматра да су претпостављени физички закони и модели тачни и могу се сматрати валидним. Уколико симулација не тежи ка одговарајућим граничним вредностима, онда се трага за моделима који то омогућавају и такви модели се онда сматрају да ближе описују реалност. Што

ATLAS детектор
Фото: др Горан Попарић

се тиче Хигсовог поља и Хигсовог бозона, сматра се да у првим тренуцима стварања свемира он није постојао, а да се затим Хигсово поље, успоставило у простору, чиме су честице материје добиле масу, па се затим и оформио наш свемир у садашњем облику. Овакве претпоставке се такође симулирају и проверава се њихова валидност у компјутерским симулацијама..

По мом мишљењу ова научна сазнања су добродошла, јер нам дају бољи увид у развој и стварање нашег свемира и не видим да потискују религију. Према тежњи за сазнавањем дубљих физичких закона по којима се природа понаша треба имати исти однос као према тежњи за сазнавањем истине. Трагајући за природним законима ми само добијамо бољи увид у природне појаве и то са научног становишта може само да нас приближи спознаји „оног што јесте“, док са становишта религије ја то видим као спознају „Оног који јесте“.

Да ли се у свом вртоглавом развоју наука налази пред све већом тајном? Какав однос ре-

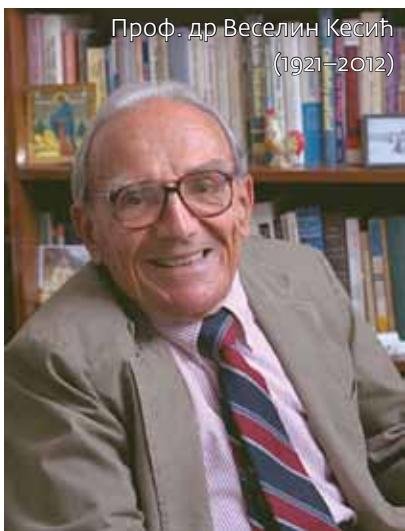
извесну дозу естетике, и у томе налазили мотивацију за своја религиозна схватања света. Дакле, уколико се улога науке схвати као начин за дубље спознавање света у коме живимо, онда не видим разлоге који би довели научку и религију у супротстављене положаје.

Шта бисте рекли онима који се плаше да научници иду путем човекобога?

– Сvakако да је са откривањем природних закона наша цивилизација у могућности да разумевајући те законе и помоћу њих развије различите технологије које нам служе у различите намене. Са открићима физике из области нуклеарне енергије, омогућено је добијање електричне енергије из нуклеарне, или са друге стране та открића су и злоупотребљена стварањем нуклеарног оружја и самим тим представљају опасност за цело човечанство. Сведоци смо убрзаног напретка савремених технологија, нарочито из области компјутера и телекомуникација, и постајемо свесни колико њихова добробит утиче на квалитет живота. Међутим, такође увиђамо да и технологија коју прихватајмо, мења и наше навике и међусобне односе. Често се може чути да живимо квалитетније, али брже него раније. Такође је велики напредак и у области биологије и медицинских наука, где је потенцијална злоупотреба можда и највећа. Дакле са повећањем знања, и могућности злоупотребе су све веће, а такође и саме технологије повратно делују и мењају наш начин живота. Ипак, мислим да ће наша цивилизација која се са развојем науке налази пред све већим технолошким могућностима, наћи начин да се избори са све већим изазовима злоупотребе коју она доносе, те да ће стечена знања бити употребљена само за добробит људског друштва.

Сећање на српског библисту и богослова

Упокојио се у Господу вљени професор Веселин Кесић

Уторак 26. јуна 2012. године, упокојио се у Господу др Веселин Кесић, професор емеритус Светог Писма Новог Завета на Академији Светог Владимира у Њујорку. Професор Кесић је преминуо од последица оболења срца од којег је патио много година, окружен својом децом Грегоријем и Керол, у свом стану у Скарборгу у Мејну. Заупокојена Литургија и опело служени су у понедељак, 2. јула 2012. године, у 10:30 часова, у Цркви Свете Тројице у Портланду.

Професор Кесић је био омиљен међу студентима њујоршке Академије Светог Владимира, не само због своје академске стручности, већ и због гостољубивости и љубави коју је, заједно са својом супругом Лидијом (†2006), указивао студентима током много деценија њиховог заједничког живота у кампусу. Студенти се и

даље са сетом присећају традиционалног прослављања њихове крсне славе у породичном дому.

Професор Кесић рођен је 12. марта 1921. године и прошле године је прославио свој 90. рођендан. Тим поводом је његов син, новинар Грегори, написао дирљив похвални текст свом оцу у часопису *The Portland Press Herald* под насловом „The View from 90 Includes More Than a few Surprises“. Новински чланак сведочи о професоровој неуморној и дубокој бризи о људима, као и залагању да служе једни другима и својим заједницама.

Рођен је у Босни. Гимназију је завршио у Бањалуци и отпочео студије на Београдском Универзитету. Крајем Другог светског рата боравио је у избегличком кампу у Италији све док није примљен на богословске студије у колеџу Дорчестер у Енглеској. Године 1949. долази у Њујорк ради довршавања студија на Колумбија Универзитету, Академији Светог Владимира и Богословској семинарији Јунион. Докторирао је на Колумбији 1959. године.

Од 1953–1991. године био је професор Новозаветне теологије на Академији Светог Владимира, а од 1983–1984. године вршио је функцију декана. Од 1966–86. године предавао је Упоредно богословље на колеџу Сара Лоренс; од 1965–1974. године држао је предавања из српско-хрватске књижевности на Њујоршком Универзитету; био је професор по позиву на катедри за славистику на

Калифорнијском Универзитету у Берклију; и од 1959–1963. године био је професор по позиву на предмету Упоредно богословље на Хофтстра Универзитету. Повремено је држао је предавања на изборном предмету Историја Српске Цркве, из којих је произашло неколико новинских чланака и есеја: „The Martyrdom of the Serbs: The Church in the Ustashe State, 1941–1945“, „The Early Serbian Church as Described in the Earliest Serbian Biography“, „Bosnia: History and Religion“ и „Kosovo in the History of the Serbian Church“.

Студенти заинтересовани за модерну библистику, теологију ослобођења, историјске реконструкције и секуларни феминистички покрет, ценили су духовно избалансирану и оштру критичку анализу ових покрета и трендова професора Кесића. Упамћено је неколико његових чланака о томе, који су објављени у *St. Vladimir's Seminary Quarterly* (SVSQ, сада познат као *St. Vladimir's Theological Quarterly*, SVTQ): „The Historical Jesus—A Challenge from Jerusalem“, „St. Paul: Anti-Feminist or Liberator?“ и „Paul—Ambassador for Christ, or Founder of Christianity?“.

Увек доследно православан у свом погледу на свет и спремност да сведочи веру, у неколико наврата је као православни представник учествовао у екуменским дијалозима са лутеранима, превитеријанцима, епископалцима, римокатолицима и председавао је Православним теолошким дру-

Избор из библиографије проф. Веселина Кесића

Књиге:

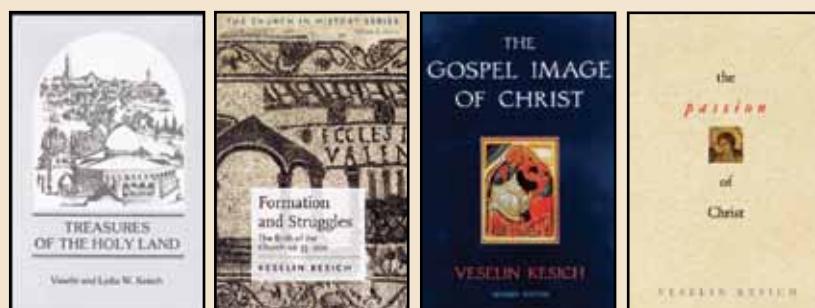
The Passion of Christ (Crestwood: SVS Press, 1965).

The Gospel Image of Christ. The Church and Modern Criticism (Crestwood: SVS Press, 1972; second enlarged edition, 1991) [објављен је и превод на француски: *L' image du christ dans l'évangile: l'église et le critique moderne*]

The First Day of the New Creation : The Resurrection and the Christian Faith (Crestwood: SVS Press, 1982).

The Treasures of the Holy Land : a visit to the places of Christian origins (Crestwood: SVS Press, 1985) (са супругом Лидијом Кесић).

Formation and Struggles: The Birth of the Church AD 33–200 (Crestwood, SVS Press, 2007).

Чланци:

„I Peter and the Doctrines of Primitive Christianity,” in Joseph Allen, ed., *Orthodox Synthesis* (Crestwood, SVS Press, 1981) 129–148.

“The Early Serbian Church as Described in the Earliest Serbian Biography,” in D. Constantelos, ed., *Orthodox Theology and Diakonia* [In Honor of Archbishop Iakovos], 1981, 249–259.

“St Paul: Anti-Feminist or Liberator?” SVTQ 21:3 (1977) 123–147.

“The Orthodox Church and Biblical Interpretation,” SVTQ 37:4 (1993) 343–351.

штвом [Orthodox Theological Society]. Поред тога, држао је предавања, учествовао у панел дискусијама и предводио окупљања студентских група и црквених заједница широм Сједињених Држава. Као пензионисан био је гостујући професор на Солунском универзитету (1991), летњем институту Игл Ривер на Аљасци (1997) и у Велсу [Wells-Next-the-Sea] у Норфорлуку у Енглеској.

Својом последњом књигом *Formation and Struggles: The Birth of the Church AD 33–200* (2007) поново се активирао и дао свој допринос серији књига *The Church in History* коју је објавио St. Vladimir's Seminary Press (SVS Press), која износи православно хришћанско научно и теолошко становиште. SVS Press је објавио и следеће његове текстове: *The Treasures of the Holy Land* (1985); *The First Day of the New Creation* (Crestwood: SVS Press, 1982); *The Gospel Image of Christ: The Church*

and Modern Criticism (1972; друго допуњено, 1991); и *The Passion of Christ* (1965; нови увод 2004).

Студенти њујоршке Академије Светог Владимира професора Веселина Кесића памте као благог учитеља који им је Свето Писмо преносио као Живу Реч Божију. До скоро је живео у Дому пензионера у Портланду у Мејну, где је и даље уживао у расправама о библијским текстовима са другим станарима дома, нарочито са својим сустанаром, такође пензионисаним професором Старог Завета.

Слике:

1. Проф. Кесић са о. А. Шмеманом
2. Проф. В. Кесић и његова супруга Лидија са Патријархом српским Павлом (2004. г.)
3. Проф. В. Кесић и Лидија Кесић са Еп. Иринејем Добријевићем

Вечнаја памјат!

Извор: Deborah (Malacky) Belonick, „Beloved Professor, Veselin Kesich, Reposes in the Lord“

<http://www.svots.edu/headlines/beloved-professor-veselin-kesich-reposes-lord>

Превод са енглеског:
Јована Лазић

Јеванђеља као сведочење Христа

Записана икона Христова

гр Веселин Кесић

Записана икона Христова је надахнуто историјско, богословско и књижевно достигнуће. Налик сликаној икони, и она нас подстиче и позива да спознамо истину, односно да спознамо Онога који је истина, који је говорио и сведочио истину. И сликана и записана икона бојама или речима одговарају на питање: „Ко је Исус?“

Христос нам се јавља кроз три различите иконе. На првом месту, постоје Његове сликане иконе, које красе и осветљују наше цркве и домаћинства. Иконе светих људи и жена су такође иконе Христове, будући да су свети кроз свој живот само стремили ка томе да „постану христоси у Исусу Христу“. Када поштујемо свете, истовремено прослављамо њиховог Учитеља, јер су они Његови ученици. Следујући Њему и посвећујући се Њему, они су постали „христоси“.

Такође, постоји и трећа врста иконе – записана икона Христова, осликана у четири Јеванђеља. Налик сликаним иконама, које су представљене у бојама свакодневног живота, у „земаљским сасудима“, записана икона долази до нас у језицима различитих култура, пројављујући силу васкрслог и вазнетог Господа и уводећи нас у небеску стварност.

Ове иконе, било да су сликане или записане, потврђују чињеницу оваплоћења, да „Логос постаде тело и настани се међу нама“, и да „видесмо славу Његову, славу као Јединороднога од Оца, пуног благодати и истине“ (Јн. 1, 14). Бог је постао човек, откривајући себе и истинско назначење људских бића у личности Исуса Христа. Божански живот је пружен

људима – да постане људски живот. Постоје Његове иконе јер је Он преузео људско тело, и виделе су Га наше очи, чуле наше уши, сагледали смо Га и „руке наше Га опипаше“ (1Јн. 1, 1 и даље). Њега је искусила заједница верних. Стога, када се клањамо осликаној или записаној икони Христовој, не клањамо се ни бојама ни слову, већ Ономе који је *посао човека* ради нас и ради нашега спасења.

Да би створио икону, иконописац проводи много времена припремајући се за тај задатак. Није му потребна само техничка припрема, већ и живљење и проучавање светописамског, догматског и литургијског предања Цркве. Велики иконописци осећају Христову близост, одражавају Његову личност и преносе Његово „подобије“. Иконописац је Христов ученик, који у светlosti откривеног живота и истине за себе не захтева ништа. Као уметник, иконописац преноси предање које је од нас скривено; подучава и сведочи веру Цркве.

Налик икони, Јеванђеља, записана икона, јављају се након периода припреме. У уводу у своје Јеванђеље, Свети Јеванђелист Лука (Лк. 1, 1–4) говори о три фазе у развоју јеванђелског предања. На прво место долазе Христов живот и објава

Царства, „догађаји који су се дододили међу нама“. Друга фаза наступа када нам ова догађања пренесу „очевидци и слуге Речи (Логоса)“. Коначно, у трећој фази, Јеванђелисти су саставили своја Јеванђеља. У сва ова три различита периода, Христос заузима средишње место. Он је источник, Онај који се објављује, и писано Јеванђеље носи Његов отисак и постаје Његова писана икона. Невероватно ширење Цркве у првим деценијама након Педесетнице захтевало је писано сведочанство – како би се мисија ширила по јелинистичком свету, ради поучавања обраћеника и за читање на богослужењима.

Налик иконописцу, Јеванђелисти, чланови црквене заједнице, били су надахнути Духом Светим. Они нам нису пружили само пукне информације о Христовим речима, већ и објашњење тих догађаја и речи. Постигли су двоструки циљ: пренели су искуство живог присуства Христовог, али и запис о Његовој служби.

Јеванђеља нису, нити могу да буду, биографије или животописи Христови. Јеванђелисти на основу свога знања и искуства нису могли да у Христу одвоје људско од божанског. Јеванђеља су стога икона Онога који је господарио историјом Цркве у про-

шлим временима, који је данас присутан са нама, и којег ишчекујемо у будућности.

Јеванђеља су се као писани документи појавила у различитим географским областима (Рим, Сирија, Ефес), и изненађујуће је колико тога заједничког нам откривају о Христу. Колико год да су удаљени извори писаних докумената, сва четворица Јеванђелиста су у своје списе уткала палестинска предања која потичу од апостолских времена, а Цркве првог и другог века, расуте широм јелинистичког света, посведочиле су ова Јеванђеља као истинске изразе своје вере. Јеванђелисти нису желели да створе сопствене портрете Христа, већ су верно сликали према живом предању. Треба напоменути да Матеј, Марко, Лука и Јован нису себе навели као ауторе својих Јеванђеља; ово ауторство је приписано у другом веку, када је овим списима додата фраза „Јеванђеље по...“. Као аутори Јеванђеља, они су имали само један циљ: да из црквеног учења, сведочења и богослужења у речи уткају икону оваплоћеног Господа. Налик иконама, Јеванђеља су црквени израз и сведочење вере.

Записана икона Христова је на дахнуто историјско, богословско и књижевно достигнуће. Налик сликању икони, и она нас подстиче и позива да спознамо истину, односно да спознамо Онога који је истина, који је говорио и сведочио истину. И сликана и записана икона бојама или речима одговарају на питање: „Ко је Исус?“ И једна и друга своје постојање дугују божанској икономији која допушта људским ограничењима коришћење боја из свакодневног живота или коришћење језика који је културолошки условљен. Стварност коју ове иконе преносе превазилази људске боје и језике.

Христово унижење (*kenosis*) и Његово прослављење чине да обе ове иконе буду могуће. То је са државом апостолске химне, коју је Ап. Павле навео у Посланици Филипљанима 2, 6–11:

Четворица јеванђелиста и четири велика пророка окружују Христа; рад француског уметника Харегарија (Haregaricus) из око 850. године, чува се у Националној библиотеци Француске (Париз)

„Зато нека је у вама иста мисао која је и у Христу Исусу, који будући у обличју Божијем, није сматрао за отимање то што је једнак са Богом, него је себе понизио узевши обличје слуге, постао истоветан људима, и изгледом се нађе као човек. Унизио је себе и био послушан до смрти, и то до смрти на крсту. Зато и Њега Бог високо уздигне, и дарова му Име које је изнад свакога имена, да се у Име Исусово поклони свако колено што је на небесима и на земљи и под земљом; и да сваки језик призна да је Исус Христос Господ на славу Бога Оца.“

Ова химна изражава веру и исповедање Цркве – да је распети Исус заправо оваплоћени, ваксли и вазнети Господ. Икона Христова, и у свом сликаном и у свом записаном облику, плод је ове вере и постаје трајно сведочанство личности униженог и прослављеног Христа.

*Извор: Professor Veselin Kesich,
„The Verbal Icon of Christ“, Jacob's
Well – Official Publication of the
Diocese of New York/New Jersey,
Winter 1996*

Превод са енглеског:
Маријана Пејшровић

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Преступ коринтског блудника и казна (1Кор 5,1–5)

— први део —

гр Предраг Драшко Ђиновић

У Првој посланици Коринћанима 5,1–5 апостол Павле упозорава црквену заједницу у Коринту на недопустив случај блуда у њој: један члан заједнице има жену свога оца. Он позива заједницу да се преступник преда „сатани на пропаст тела да би се дух спасао у дан Господа Исуса“ (1Кор 5,5).

Како разумети ове апостолове речи?

Стих о коме ће бити речи представља једно од тешко разумљивих места из посланица Светог Апостола Павла. Чињеница је да су он и његова заједница у Коринту добро знали о чему се ради и на шта апостол мисли, тако да он није имао разлога да нешто више пише о томе. Међутим, смисао апостолових речи из 1Кор 5,5 је у историји разумеван на различите начине, па су се тако, на пример, идеолози Инквизиције на Западу позивали управо на овај стих да би оправдали примену насиљног мучења и сакаћења оних који су сматрани моралним преступницима или јеретицима. У редовима који следе покушаћемо да расветлимо бар неке аспекте ове сложене проблематике.

Кратко тумачење 1Кор 5,1–2

После утемељивања апостолског ауторитета у 1Кор 4, апостол Павле се враћа на догађања у црквеној заједници у Коринту. Наиме, он је чуо да у заједници постоји један озбиљан случај

блуда (πορνεία) на који она не реагује. Оно што следи на почетку 5 главе је оштра критика таквог става заједнице према једном преступу који не приличи хришћанима. Апостол је за овај случај највероватније – као уосталом и све, не баш радосне вести, о Коринћанима – чуо од Хлојиних домаћих док се налазио у Ефесу (1Кор 1,1). Блуд овде означава сваку врсту непримереног сексуалног понашања, с тим што је додатни проблем у томе да се један члан хришћанске заједнице налази у константној вези са својом маћехом. Овакав однос се у Старом Завету недвосмислено осуђује (Лев 18,8; 20,11, Пнз 27,20: „Проклет да је онај који би спавао са женом оца својега, те открио скот оца својега. А народ рече: амин.“ – уп. такође Јез 22,10). У случају коринтског преступника вероватно се ради о вези између мушкираца и бивше жене његовог оца, или пак удовице његовог оца. Да је био другачији случај, наиме да је мушкирац направио прељубу угрозивши постојећи брак његовог оца и маћехе, апостол би употребио другу реч – μοιχεία

(прељуба), а не блуд (πορνεία). Надаље, апостол се не обраћа лично преступнику, већ заједници којој он припада. Чињеница да се осуђује његов поступак, али не и поступак жене, може указивати на то да она није припадала хришћанској заједници. Иако се поступак коринтског хришћанина могао посматрати и са добре стране – старање за маћеху, и иако између мушкираца и жене није било крвног сродства (није дакле реч о инцесту), за Апостола Павла се ради о тешком преступу. Он чак наводи да ни међу незнабощима нема таквих случајева (1Кор 5,1). Овакви односи су заиста били недозвољени код Грка и Римљана, али се у записима често помиње да је до њих долазило. Интересантно је дакле да Павле за полазну тачку осуде овог преступа не узима јудејски Закон, већ незнабошачку праксу. Овај поступак Апостола Павла могао је имати следеће оправдање: пошто се црквена заједница у Коринту састојала мањом од хришћана из незнабоштва, могуће је да њима јудејски Закон није значио много, а на свако позивање на јудејски Закон у циљу осуде

неке праксе могли су да одговоре: за нас Закон не важи, он је у Христу укинут. Можда су зато и толерисали овај, по Апостолу Павлу, тежак случај блуда. Стога апостол аргументује другачије: то што постоји међу вама, не постоји ни међу незнабошцима. Он констатује да заједница уместо да плаче, тј. сажали се на себе због стања у коме је и избаци преступника, она се још хвали својом мудрошћу (5,2). То је наврно не значи да преступника треба тужити незнабојачким судовима, мада је његово дело и по мерилима света законски прекршај. Павле овде вероватно мисли на последице које треба да сноси преступник, а које су формулисане у Лев 18,29: „Јер ко учини шта год од ових ствари истребиће се из народа својега они који то учине“. Апостол захтева да се блудник избаци из народа Божијег. Избацивање из заједнице има и физичке последице.

Предавање сатани на пропаст тела: 1Кор 5,3–5

Апостол Павле саопштава заједници да је он, мада није присутан, већ осудио преступника (5,3). Апостол овде чини оно што је недвосмислено оспорио хришћанима нешто раније: „Зато не судите ништа пре времена, докле не дође Господ, који ће осветлiti што је скривено у тами и објавити намере срца ...“ (1Кор 4,5). Како схватити то да апостол, са једне стране забрањује да се суди пре времена, док са друге стране сам осуђује друге?

Реч је о томе да апостол коринтског блудника осуђује „у име Господа нашег Иисуса Христа“, својим апостолским ауторитетом. Али ни то он не чини сам од себе; он се позива на црквено сабрање: „kad се саберете ви и дух мој“. Он очекује да се приликом читања његове посланице на црквеном сабрању сви сложе („амин“) са осудом преступника који својим поступком срамоти

хришћанско име. Потом „са силом Господа нашег Иисуса Христа да се такав пређа сатани на пропаст тела (εἰς ὅλεθρον τῆς σαρκός), да би се дух спасао у дан Господа Иисуса“ (5,4–5). Превод „на мучење тела“ је неадекватан и изазива погрешне асоцијације. Из наведеног је јасно да апостол осуђује и изопштава преступника и да за ту своју одлуку очекује „амин“

заједнице. Загонетне су речи којима се описује процес кажњавања: *πρεστාүник да се πρέδα сатани на προϊασῑ тела, да би се дух спасио у дан Господњи*. „Предавање сатани“ је изопштење из простора спасења и благодати у коме обитава црквена заједница. Сличну формулатију налазимо и у 1Тим 1,20: „Међу којима су Именеј и Александар, које πρεδαροχ сатани, да се науче да не хуле“. Изопштење из заједнице значи πριερемено препуштање појединца „богу овога света“ (2Кор 4,4) који влада у свету, а чију моћ хришћанска заједница поништава сваки пут када се окупља на Вечеру Господњу, како пише Свети Игњатије Богоносац: „Трудите се да се што чешће окупљате на Евхаристију Божију и славословље. Пошто када се често сакупљате моћ сатанина бива поништена, док пропаст којом он прети бива уништена

Свети Апостол Павле, мозаик, Црква Христа Спаситеља у Полју или кратко Хора (данас Музеј „Хора“) у Цариграду

вашим јединством у вери“ (Еф 13,1). Предавање сатани је dakле изопштавање из заједнице. Много је теже разумљива формулатија: „на пропаст тела, да би се дух спасио у дан Господњи“.

Да неморални и хришћанског призыва недостојни живот може да има за последицу страдање тела, Апостол Павле наводи у 1Кор 11,30–32: „Зато су међу вами многи слаби и болесни и доста их умире. Јер да смо сами себе испитивали, не бисмо били осуђени. А када нам суди Господ, укорева нас, да не будемо осуђени са светом.“ Тренутна телесна невоља којој су изложени поједини хришћани је, по апостолу, васпитна мера Господња која за циљ има да хришћани не буду осуђени са светом. Такву васпитну меру апостол доноси и за коринтског блудника. ■

Савремена мисија Православне Цркве

Православље у подсахарској Африци – Епархија катаншка

Ирина Радосављевић

Православна мисија у подсахарској Африци постоји нешто више од стотину година.

Започели су је грчки емигранти, а наставили монаси-мисионари попут Козме Григоријатског. Народ Африке је био наклоњен православљу јер оно није укаљано везама са колонизаторима. Један од сведока успешне православне мисије у подсахарској Африци јесте и Епархија катаншка, у области Катанга, држава Конго, под јурисдикцијом Александријске Патријаршије.

У северној Африци, хришћанство се утврдило још у првом веку и његова древност и бурна историја на тим просторима добро су познати. Али о православном хришћанству у подсахарској области не зна се готово ништа. Оно је на тим просторима присутно нешто више од стотинак година, а дошло је заједно са православним емигрантима, углавном грчким трговцима, који су у својој новој постојбини организовали националне заједнице и основали цркве. У прво време били су под јурисдикцијом Цариградске Патријаршије, да би касније све такве заједнице у Африци дошле под управу Александријске Патријаршије.

Ширење православља

Православље је убрзо привукло и локално становништво. Током

раног двадесетог века група црнх Африканца методиста, недовољна због расизма унутар Методистичке цркве и осталих протестантских група, окренула се православљу и основала Афричку Православну Цркву. Они су, на челу са својим вођом, Џорџом Мегвајером, имали идеју стварања чисто црначке цркве. Настојали су да добију признање од поједињих представника Руске Православне Цркве који су напустили Русију након боречичке револуције и емигрирали у Америку, међутим, ти покушаји нису уродили плодом. Мегвајер је коначно у Америци хиротонисан за епископа, али та хиротонија није била регуларна и касније је поништена. Мегвајер је за епископа хиротонисао Данијела Вилијема Александра који је организовао цркву у јужној Африци. Током тридесетих година та црква је ус-

поставила везе са Александријском Патријаршијом, а 1946. призната је као канонска православна црква. Она је једна од ретких независних афричких цркава коју је признала и држава, а бенефиција тог признања била је и могућност да купује вино за свето причешће јер пре 1962. године црнци нису смели да купују „пиће белаца“.

Оно што је црначко становништво привукло Православној Цркви било је то што она није имала никакве везе са колонијалном влашћу. Локално становништво је зазирало од Римокатоличке цркве која је повезивана са француском и португалском влашћу, као и од протестантских цркава које су повезиване са британском империјом. Чињеница да је православље постало привлачно црначком становништву које је било на прагу ослобођења и стицања независности, имало је за последицу то што

су власти постале непријатељски расположене према православљу. Након Другог светског рата, и јачањем антиколонијалних покрета православна вера је забрањивана, верни народ и свештенство су прогоњени, и хапшени, цркве су уништаване. Улога православља у борби против колонијализма је у то време сматрана срамотном, а афричко православље се често сматрало видом паганизма.

Мисија у држави Конго

Архимандрит Хризостом Папасарантопулос дошао је са шездесет година у Африку и без икакве помоћи мисионарио дванаест година у Уганди, Танзанији и Кенији. Потом је дошао у Заир (данашњи Конго), у област Катангу и град Колвези где је марљиво радио док се 1972. године није упокојио. Након њега, мисионарске активности у овим пределима наставили су отац Харитон Пневматикакис и архимандрит Амфилохије Џукос. Јеромонах Серафим Пархаридис је такође био активан у Колвезију, али је трагично настрадао 1978. године пошто је рањен у политичким немирима. Године 1975. у Колвези долази млади Јанис Асланис и помаже у мисионарском раду да би 1978. отишао на Свету Гору и у манастиру Григоријат примио монашки

Фотографије:

1. Епископ Мелетије са свештенством епархије
2. Богојављење 2011. у Колвезију
3. Нови појци Епархије катаншке који су учествовали на семинару за појце 2011. г.
4. Литија о празнику Св. Нектарија
5. Празник Св. Анастасије
6. Семинар свештеничких жена 2011. г.

чин. Неизмерно заволевши Африку, враћа се у Заир као јеромонах Козма Григоријатски. Ту је провео дванаест веома плодних година, а његов живот је трагично окончан у саобраћајној несрећи у 47. години. Поред тога што је постао прототип савременог православног мисионара и што је сачувао мисију у Катанги у веома тешком периоду, отац Козма ће остати запамћен и по томе што је остварио амбициозан програм пољопривредног развоја успевши да у том делу Африке узгаја разне врсте усева које пре њега нико од пољопривредника није успео да одржи. Јеромонах Козма заслужан је и за оснивање основне школе „Светлост Христова“ јер је јасно уочио потребу за квалитетним образовањем афричког становништва. Школа је почела са радом годину дана након његове смрти.

Епархија катаншка

Епархија катаншка, некадашња Епархија колвешка, је данас епархија под јурисдикцијом Александријске Патријаршије и обухвата парохије на територији Катанге у држави Конго (некадашњи Заир). Основана је 1. новембра 2006. г. Њен први и садашњи епископ је Мелетије Камилудес. Рођен 1948, завршио је Богословски факултет у Атини и замонашио се у манастиру Григоријат на Светој Гори. Године 1989. долази у Колвези да

би преузео православну мисију коју је установио отац Козма. За епископа га је хиротонисао Патријарх Александријски Теодор II.

Саборна црква у Колвезију посвећена је Светом Георгију, а основали су је 1974. грчки емигранти. Она је центар црквеног живота епархије. Ту се налази и гроб оца Козме који представља извор надахнућа и благослова верном народу Катанге. Током прошле године крштено је око 1300 катихумена који су претходно прошли катихезу у трајању од две до три године. У епархији постоје два црквена пољопривредна добра која представљају вид борбе против пошасти које море Африку, а то су пре свега глад и болест. Постоји и фарма за производњу сира и производи од млека. Што се тиче здравствене заштите, постоји епархијски Здравствени центар Светог Козме и Дамјана у коме раде три лекара и воде рачуна о здрављу становништва Колвезија и околине. Благодаћу Божијом основан је медицински центар православне цркве и у Каманиоли. У епархији постоји 51 православна образовна установа са 350 запослених и три интерната за смештај ученика. Постоји и радио станица „Глас православља“ која емитује програм сваког дана по 7 сати на француском и свахилју. Милосрдна секција редовно обилази затворенике, болесне и потребите раздељујући помоћ. ■■■

Императив „младости“ у савременом свету

Спектакл ефемерног

гр Дavor Џалић

Младост је, чини се, свуда присутна роба. Као квалитет по себи, младост се афирише кроз рекламе, политику, моду, глуму или спорт – укратко, афирише се кроз све врсте популарних садржаја који су права икона доба апостериорности.

Вера у прогрес је једна од најважнијих, ако не управо и суштинска одлика модернизма. Идеја да је човек разумно и слободно биће које може својим умним и физичким снагама разумевати и мењати свет – јесте једна од типичних одлика просветитељства што је и интелектуална и духовна база модерне и модернизма. Вера у прогрес је последица вере у могућност промене и то могућност позитивне промене – као што је развој друштва или побољшање услова човековог живота – за шта је сазнавање и разумевање природе и човека нужан предуслов.

Овај идејни оптимизам на ком почива модерни свет се често трансформише у лош *проgresivizam*. Под тим подразумевам не просто веру у могућност напретка већ императив прогре-са као једне веома специфично схваћене идеје, чија су својства највидљивија у конзумеристичком менталитету. Конзумеризам представља метастазу лошег

прогресивизма. Он почива на потреби за сталном променом, за непрекидним „иновацијама“. Ова „иновативност“, у којој најчешће одсуствује стварна иновација, доводи до једног парадокса – све почиње да убрзано застарева. Управо због императива промене и неутоливе жеђи за „новим“ (другачијим) све постаје краткотрајно, а динамика пролазности постаје све интензивнија. Добар пример ове логике је *Facebook*. „Постови“ на *Facebook*-у трају колико траје данашња „иновација“ – неколико минута, најдуже сати, будући да толико дуго данашња „иновација“ може угасити конзументску жеђ за новим садржајима. Након тога долазе други („нови“) садржаји. Овај лош прогресивизам нужно завршава у негирању аутентичне вере у саму могућност самог напретка. Конзумеризам није ништа друго него глад за стимулусима, за том најраспрострањенијом дрогом савремености. Без ефикасних спољних стимулуса више није могуће функциониса-

ти. Стимулуси, у виду друштвених мрежа, мобилних телефона, музике, телевизије итд., чине да се осећамо живим и активним; они одржавају нашу пажњу у атмосфери бесмисла. Будући да нема смисла, стимуланс долази као његова ефектна замена. Али трајање ове дроге је веома ограничено, и зато мора бити стално изнова понављано, стално храњено (привидно) „новим“ садржајима и ефектима.

Вилхелм Шмид (Wilhelm Schmid) с правом констатује да „живимо у епоси апостериорности“.¹ Апостериорност је једна од нежељених, можда и неочекиваних, али у суштини логичних последица модернистичке вере у прогрес и прогресивизам. Све застарева, тако да неутолива жеђ за будућим (која се огледа у трагању за стално „новим“ и „другачијим“) постаје заправо непрекидна афирмација про-

1 Wilhelm Schmid, „Auf der Suche nach einer anderen Moderne“, у: *Nach der Postmoderne* (Andreas Steffens, прир.), Düsseldorf-Bensheim: Bollman Verlag, 1992, 55.

шлости. У епоси апостериорности аутентична будућност више није могућа.

Интересантна је у овом контексту експлоатација младости у савременом добу. Младост је, чини се, свуда присутна роба. Као квалитет по себи, младост се афирмише кроз реклами, политику, моду, глуму или спорт² (што је све данас сведено пре свега на медијски спектакл у функцији бизниса, уз неретко присуство мноштва иетранспарентности и нелегалности). Младост се, укратко, афирмише кроз све врсте популарних садржаја који су права икона добра апостериорности.

Међутим, ако пажљивије погледамо ове примере видећемо да није сама младост оно што се афирмише. Своју афирмацију заправо доживљава једна слика биолошке младости која треба да задовољи конзументски мен-

талитет навикнут на стално нове стимулусе. Овако схваћена и препрезентована младост пружа ефектан укус (неопходне) новине. Младост је овде елемент заводљиве слике о савршенству које, будући недоступно у реалности, постоји као слика. Зато је аутентичан контакт са реалношћу, укључујући ту и младост, у ствари деградиран и онемогућен. Само је слика (младости) коју истиче доба апостериорности начин да се ужива без непријатног продора реалности.

Императив „младости“ не срећемо само тамо где је биолошка младост неопходан услов одређене активности (нпр. одређене гране спорта), већ у готово свим сегментима културе. Сувише често се данас чује како је потребно заменити „старе“ генерације „младим снагама“. Овај захтев обично истичу „нове“ и „прогресивистичке“ снаге, које желе промене и напредак. Оно што се, међутим, заборавља при истичању ових захтева јесте да младост сама по себи није никакав

гарант *нових* или *прогресивних* тежњи, нити критеријум за било шта што није непосредно повезано са одређеним биолошким функцијама организма. Напротив, управо је апсурдно детерминисати квалитет человека (појединца) апстрактним одликама које су одвојене од конкретних личности. Често се игнорише веома лако проверљива чињеница да постоје многи, биолошки млади, људи који су склонији ретроградним идеологијама, који су конзервативнији и несклонији променама, прогресу па и револуцији од оних старијих. Заборавља се и да су многи млади (поготову они који су образовани у „новим“ и „реформисаним“ образовним институцијама) мање способни за многе делатности од „старих“. Коначно, превиђа се једноставна чињеница да су људи пре свега појединци и да су као такви различити, те да је та различитост пре свега индивидуалне природе, а не стајросне. Због тога није тешко срести како креативне младе, тако

² Видети у овом смислу класично дело Жила Липовецког *Царство Пролазног* (Сремски Карловци-Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 1992).

Интересантно је да су тоталитарне идеологије (нпр. фашизам, нацизам, боршевизам) веома склоне величању „младости“.

и креативне *старе*, како професионалце међу младима тако и професионалце међу *старима*, како неодговорне младе тако и неодговорне старије људе итд. Ово није аргумент у прилог ста- рости, већ аргумент у прилог тези о бесмислености издава- ња једног, нужно променљивог, аспекта личности на основу ког се онда даје оцена о читавој лич- ности. Исту ситуацију имамо ка- да се тај један аспект уопштава до нивоа безличног принципа, поготову када је то аспект над којим сама личност нема кон- тролу, што није само случај са младошћу или старошћу, већ и са расном, полном и другим ко- лективним припадностима.

Други проблем са овом конзу- ментском експлоатацијом мла- дости састоји се у немогућности да се јасно одреди сам садржај појмова „младост“ и „старост“. У различитим временима и раз-личитим културама „младост“ и „старост“ су схваћене на ве- ма различите начине. Некада је човек са четрдесет година био сматран старим, док се данас у развијеним земљама (услед про- дужења животног и радног века, побољшавања услова живота и сл.) сматра младим. Сходно то- ме, некада су мушкарци и жене са шеснаест година сматрани сасвим зрелим, не само у био-лошком већ и социјалном по- гледу, што данас више није слу- чај. Такође, појмови „младости“ и „старости“ функционишу на различите начине у различитим контекстима унутар једне исте културе. Тако су тенисери или фудбалери у својим триде-сетим већ „старци“ (*сениори*) ако не и „пензионери“, док су науч- ници, мислиоци или државници у својим тридесетим најчешће схваћени још као „бебе“ а у че-трдесетим су тек у раној „мла- дости“. Сваки биолошки и пси- холошки узраст има своје пред-nosti и своја ограничења. Био-лошка младост (тј. еластичност и ефикасност поједињих ткива и органа) нужно пролази али се

развој човека тим проласком не зауставља. Човеков живот, кроз све своје промене, јесте запра- во *икона* непрекидног развоја, а за хришћане та икона иконизује непрекидно узрастање до „мере раста пуноће Христове.“ (Ефес 4:13). Свођење личности на ста- росни узраст, било да је реч о истицању нечије „младости“ или „старости“ те посматрању и (пр) оцењивању конкретне поједи- начне егзистенције на основу тог кључа јесте не само ретро- градно већ и антихумано. Овај метод је обично присутан у па-терналистичком дискурсу („још је он/она млад/а“ па не може/ не разуме и сл.) коме позивање на нечију младост представља заправо начин *a priori* дисквали- фикације, при чему се младост поистовећује са незрелошћу. Са друге стране, исти метод приме-њен на „старост“ је присутан у (квази) револуционарном и прогресивистичком дискурсу, где је „старост“ некога или нечега до- волјан разлог за одбацивање или чак уништење.

Интересантно је такође да су тоталитарне идеологије (нпр. фашизам, нацизам, боршевизам) веома склоне величању „младости“. Али и то велича- ње младости је управо једно обезличено величање, где се не афирмише личност човека и њени потенцијали (укључујући ту и потенцијале биолошког уз-раста) већ се афирмише један тоталитарни и суштински ан-тихумани принцип као начин легитимације одређених друштвених и политичких прак-си. Слично се дешава и у епоси апостериорности. Младост је, као и све друго, експлоатисана као роба, која управо зато што је постала роба (намења конзу-мацији) заправо не афирмише своје потенцијале. Младост као конзументски стимулус управо

онемогућава аутентичну мла- дост, зато што личност и њена конкретна вредност у конкрет-ној егзистенцији није сводива на апстрактне детерминанте нити на (такође апстрактне) колекти-ве. Јер младост јесте афирми- на само онда када је схваћена у својој пролазној природи, када је сврхисходно проживљена и када прераста у зрелост (шта год под тим подразумевали). Другим речима, младост нема свој иманентни садржај већ је њен садржај трансцендентни. Њена манифестација је у њеној про-лазности, а њен смисао у ономе што доноси.

Али ово не значи да се смисао младости коначно огледа у ста- рости (коначно, људски живот, чак и у својим најдужим мани- фестацијама, је исувише кратак да би човек могао да остари) за- то што и старост тежи непрекид-ној трансценденцији, односно развоју и животу који нема крај.

Лош прогресивизам се, стога, испоставља као један спектакл ефемерности у коме је човек, у виду маске, понуђен као роба. Ефемерно се тако не сагледава из перспективе трансцендентног већ из перспективе стимулан-са који виртуелизују поједине аспекте човека, одузимајући им њихову људску садржину. Кон-зумација стимуланса има само једну тенденцију, да се проду-жи у бескрај, чиме постаје ло-ша слика трансцендентности ка којој се, кроз саму конзумацију стимулуса, тежи. Отражење се, као крајње непријатно искуство, непрекидно одлаже. Па ипак, пре или касније, прдор реал-ног је неизбежан, а повратак из реалности виртуелног која је по-чivala на ефикасним стимулан-сима је веома болан.

Однос вере и политике на примеру хришћанске демократије

Владимир Марјановић

Хришћанска демократија није безвлашће, већ царство народа Божијега.

Георгиј Федотов

У традиционално православним земљама крајем осамдесетих и почетком деведесетих година XX века дошло је до успостављања демократског и плуралистичког политичког система. Настале су многе политичке партије и организације. Међу њима посебну пажњу привлаче тзв. хришћанско-демократске (демохришћанске) странке.

Хришћанска демократија у Западној Европи

Синтагма „хришћанска демократија“ може се учинити па-

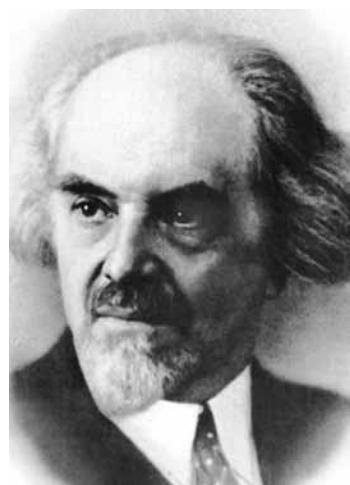
доксалном јер се под демократијом често подразумева секуларни поглед на свет, супротстављен или равнодушан према хришћанству и духовности. Међутим, иако за многе представља оксиморон, неоспорно је њено постојање и значајна улога у политичком животу.

Идеја хришћанске демократије настала је као реакција на урушавање хришћанских вредности и ширење материјалистичких и атеистичких идеологија у Европи. Води порекло из енциклика *Rerum Novarum* (1891) и *Graves de Communi* (1901) којима су поста-

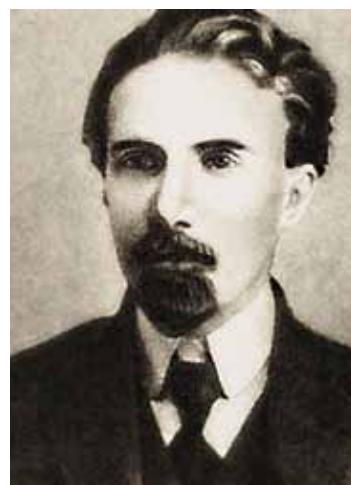
вљени темељи модерног социјалног учења Римокатоличке цркве. Дugo је била средство утицаја Римокатоличке цркве у тадашњем европском друштву. Временом су настале тзв. хришћанско-социјалне партије, католички раднички синдикати и удружења послодаваца, омладинске и друге еснафске организације. Хришћанска демократија је кроз историју пролазила кроз различите развојне фазе: од клерикалне и чисто католичке, преко социјалне, до вишеконфесионалне и демократске. Протестантски свет је врло брзо прихватио ову ➔

Семјон Л. Франк (1877–1950)

Николај А. Берђајев (1874–1948)

Георгиј П. Федотов (1886–1951)

идеју и политички је артикулисао кроз многобројне утицајне партије (нпр. Антиреволуционарна партија у Холандији коју је предводио теолог Абрахам Кујпер или Хришћанска народна партија у Норвешкој). Многи западни хришћани су благонаклоно гледали на формирање и делатност хришћанских политичких партија.

Демохришћанска политичка опција је у великој мери обликовала политички живот Европе, нарочито у периоду после Другог светског рата. Велики број покрета и партија у Немачкој (CDU/CSU), Француској (MRP) и Италији (DC), са лидерима Конрадом Аденауером, Робертом Шуманом и Алсидом де Гасперијем, поставили су темеље данашње Европске уније. У основи идеје о европском заједништву коју су развијали хришћанске демократе није била искључиво економска заједница, већ и заједница вредности. Пројекат европског уједињења није, како се то понекад представља, либерални пројекат изразито секуларног карактера, већ европски хришћанско-демократски одговор на ратна страдања и последице које су оставили тоталитарни режими.

Хришћанска демократија постала је временом политички пројекат отворен за свакога, а њени основни принципи прихватљиви за све три хришћанске

конфесије – римокатоличку, протестантску и православну. Њене темељне вредности су: заштита достојанства и слободе човекове личности, поштовање живота од тренутка зачећа до смрти, заштита традиционалног брака и породице, прихватање плуралистичког друштва и демократије, социјално-тржишна економија, неговање националне хришћанске традиције.

Идеја хришћанске политике

У православном хришћанском свету се на различите начине перципирао однос хришћанства и политике као и феномен тзв. хришћанских политичких партија. Многи богослови и филозофи давали су одговоре на питања о начинима учествовања у политичком животу. Поједињих представници руске религиозне философије заступали су идеју о „хришћанској политици“. Познати руски православни богослов Сергеј Булгаков почетком XX века разматрао је однос хришћана према друштвено-политичкој стварности. Истицао је важност укључивања у савремене токове политике и друштва, одбацијући при том сваку индиферентност према овим феноменима. Пре него што је постао свештеник учествовао је у политичком животу као депутат

Државне думе Русије, испред Орловске губерније. Политичку активност сматрао је и религиозном делатношћу чији основни циљ треба да буде слобода личности. Он је заступао концепт хришћанске политике као организоване добротворности који је изложио у свом тексту „Неодложни задатак – О Савезу хришћанске политике“ у оквиру књиге „Хришћански социјализам“. Таква политика не би имала ништа заједничко са искључивим циљевима клерикализма као што је нпр. световна власт одређене цркве, већ би настојала да уједини људе различитих вероисповести и различитих философских схватања у борби за политичке и друштвене слободе. „Савез хришћанске политике“ замишљен као хришћанска политичка организација није никад конкретизован у стварности.

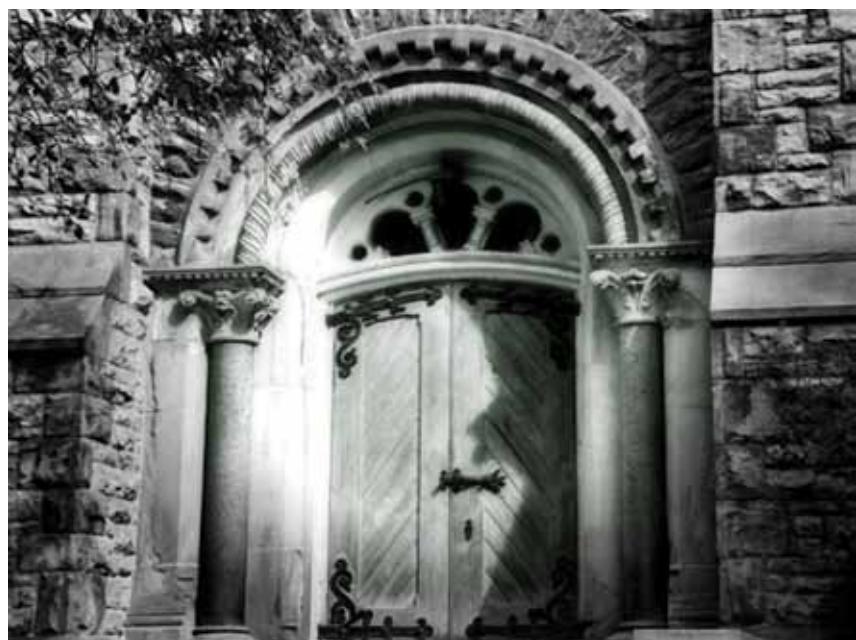
Поједињи представници руске религиозне философије попут В. П Свенцицког, В. Ерна и П. Флоренског надахњивали су се сличним идејама оснивајући 1905. године „Хришћанско братство борбе“ – организацију која се залагала за промену система и тадашњој царској Русији. Семјон Франк, говорећи о моралном усавршавању света и христијанизацији општих услова живота истиче да „хришћанска свест мора да води хришћанску политику“ (Франк, 2004).

Мало је позната чињеница да је Николај Берђајев за време свог емигрантског периода у Француској преко персоналистичког учења у великој мери утицао и на римокатоличке философе Жака Маритена и Емануела Мунијеа, који се сматрају утемељитељима идеје хришћанске демократије у XX веку. Георгије Федотов је своје опредељење за хришћанску демократију износио у журналу „Нови град“ као и у многобројним текстовима од којих је најкарактеристичнији „Основи хришћанске демократије“.

У многим православним земљама са победом комуниста и њиховом дугогодишњом владавином био је онемогућен сваки слободан начин изражавања политичких ставова. Верници не само да нису имали могућност политичког учествовања, већ су им и елементарна верска права била ускраћена. То је посебно карактеристично за некадашњи ССР. Дискриминација и репресивна политика државе изазвали су реакцију појединих свештених лица и интелектуалаца. Борба за верска права у ССР-у крајем осамдесетих година XX века довела је до формирања бројних „нелегалних“ организација за заштиту права верника, које су претходиле формирању првих хришћанско-демократских партија. У њиховом оснивању су некадашњи дисиденти имали одлучujuћу улогу. Многобројни разлози спречили су их у намери да хришћанска демократија добије значајну улогу у политичком животу.

Могућности политичког деловања

У документу „Основи социјалне концепције Руске Православне Цркве“ из 2000. године подробно се разматра однос Цркве и политици. Свештеницима се изричito забрањује учествовање у политичкој борби, кампањи и агитовању за било коју политичку странку, блок или

опцију. Међутим, православне вернике ништа не спречава да учествују у политици и припадају политичким партијама. Руска Православна Црква према постојању хришћанских политичких организација има позитиван став: „Постојање хришћанских (православних) политичких организација, као и хришћанских (православних) огранака ширих политичких удружења, Црква посматра као позитивну појаву, као средство које помаже верницима да заједничким напорима остварују политичку и државну делатност на основу хришћанских духовно-моралних начела. Поменуте организације, иако аутономне у својој делатности, истовремено су дужне да се консултују са црквеном јерархијом ради координације акција приликом заузимања става Цркве о друштвеним питањима.“ („Основи социјалне концепције Руске Православне Цркве“, 2007:81)

Црквени социјални документи, отварају могућност за хришћанску демократију као један од начина политичког деловања верника у савременом друштву.

Свакако да постоје бројни проблеми када је реч о хришћанској демократији. Имати хришћански назив у политичком живо-

ту представља велику одговорност. Потребно је разјаснити да хришћанска демократија није покушај стварања клерикалне партије, теократске државе, нити злоупотреба вере и цркве у политичке сврхе, већ могућност да грађани артикулишу своја политичка уверења и ставове узимајући у обзир и своја верска убеђења. У времену када јача сецуларизам који негира легитимност хришћанских вредности у јавној сфери и када бројне антихришћанске политичке идеје поново добијају значај, хришћанска демократија може послужити као добар пример политичког деловања.

Извори:

Булгаков С. Н. *Христианский социализм*. Новосибирск: Наука, 1991.

Јубиларно заседање Архијерејског Сабора Руске Православне Цркве, *Основи социјалне концепције Руске Православне Цркве*, Нови Сад, Беседа, 2007.

Франк, Семјон, *Светлост у шама: ојлед из хришћанске етика и социјалне философије*, Београд, Бримо, 2004.

Из историје црквеног библиотекарства

Библиотека Призренске богословије

Биљана Џинџар Костић

Међу највреднијим сачуваним књигама у Библиотеци је богослужбена књига *Синаксар*, која је на основу водених знакова папира датована у последњу четвртину XIV века.

Као што би средњовековни српски владари, када сазидају цркву, исту опремали „свим лепотама“, тако је и Сима Андрејевић Игуманов, након што је подигао зграду – Призренској богословији – поклонио први фонд књига за њену Библиотеку. Библиотека је основана 10. августа 1872. године од књига које су припадале његовом сину, Манојлу који се упокојио 1865. године. Овај фундус су чиниле књиге са делима познатих дела руске белетристике у тврдом повезу, као и дела на грчком језику. Међу књигама се налазио и комплет *Гласника Српској ученој друштва*, од 1865. године. На свакој књизи овог дародавца било је написано: „Призренској школи од Манојла Симеоновића Игуманова“. Са овим је започело стварање једне веома значајне школске библиотеке, која се и надаље умножавала највећим делом у виду поклона.

Други велики дародавац био је, тадашњи руски конзулат у Призрену, Иван Степанович Јастребов, који је такође даривао велики број књига. На свакој поклоњеној књизи он је написао „Призренској семинарији Јастребов“. За његовим примером повели су се и остали конзули, који су допуња-

вали библиотеку Призренске богословије. Међу дародавцима низу се лица и институције попут министра просвете, Љубомира Ковачевића који је даровао око 80 примерака *Летописа Матице српске* – од првог броја, председника Владе, Владана Ђорђевића са часописом *Оштаџина*. Друштво „Свети Сава“ слало је своја издања, а Богословија је бесплатно добијала велики број часописа: *Просвјешту*, *Исток*, *Школски лист*, *Тежак*, *Учиштељ*, *Хришћански весник*, *Весник Српске цркве*, *Велику Србију*, *Одјек* и *Независност*.

Школа је била претплаћена на *Старник*, *Природу и људе*, *Косово* – политичко-књижевни лист на турском језику. Преко Руског конзулата Библиотека је добијала из Београда: *Српске новине*, *Видељо* и *Просвештни ласник*.

Како је међу књигама било и оних које су се косиле са турским законима, још једна улога припадала је конзулату Јастребову. Књиге такве садржине су биле премештене у једну засебну просторију на чијим вратима је Јастребов на турском језику написао: „У овој соби налази се имовина руског поданика С. А. Игуманова, у коју је забрањено улазити свакоме без присуства и знања руског конзула“. Доцније је, са увећа-

ним бројем књига у Библиотеци, и сам Руски конзулат једну собу уступио Призренској богословији у којој су (због честих турских претреса) смештана дела која се нису смела чувати у Богословији, као и преписка са властима у Београду.

С временом је фонд Библиотеке полако достигао бројку од хиљаду јединица. Мелентије Вујић, тадашњи ректор, у годишњем Извештају који је подносио туторима, обавестио је да Библиотека Богословије у јуну 1890. има свега 916 књига, од тог броја на српском језику 450–500, на руском 180, на немачком 41, на француском 87, енглеском 8, грчком 5, турском 32. Часописа, на српском језику – 97, а на руском – 16. Те године Богословија је примила велики поклон у књигама: од Петроградске академије, Кијевске духовне академије, Српског пољопривредног друштва, Учитељског удружења, руског конзула Лисевича, Љубомира Лотића и Владана Ђорђевића.

Следеће школске године Библиотека је имала 2.063 књиге: на српском 1.285, на руском 527, а остало на другим страним језицима. Међутим, како је у фонду било неповезаних књига, те године су набављени потребни алати

2

Симе Игуманов

1 Иван Степанович
Јастребов (1839–1894)
[сликано око 1890.
г., фотографисао В.
Јасвойин]

2 Сима Андрејевић-
Игуманов (1804–1882)
[слика из књиге
Знаменити Срби XIX.
века : 1800–1900; уредио
Андра Гавриловић,
Наклада и штампа
Српске штампарије,
Загреб 1901]

и обучено је неколико ћака да по-
везују књиге.

Библиотека је приновљена и
1884, када је учитељ Илија Ко-
стић, брат ректора Петра Кости-
ћа, од министра просвете и цр-
квених послова тражио књиге.
Тада су стигли не само уџбеници,
неко и књиге потребне за Библио-
теку богословије, као и неопходна
литература коју користе учитељи
(увек се бринуло и о учитељским
приручницима).

Давно примећена наклоност
Призренца према Богословији
испољила се и у томе да су своју
Богословију даривали веома рет-
ким, старим књигама – које су до
тада, по неколико колена уназад
чували у домовима. Петар Костић
је известио тада да се у Библиоте-
ци Богословије, поред шест књи-
га писаних на кожи (пергамен-
ту) – од којих је једна била *Минеј*
турдизнични, а друга *Триод йосни...*,
од старих књига, између осталих,
налазе две *Литургије* у малом
формату из штампарије Божида-
ра Вуковића из Венеције (1519).

Занимљиво је да је Богословија
крајем XIX века имала и свој на-
учни кабинет са збирком научних
апарата и разних минерала. Школ-
ске 1890/1 имали су 61 физички
апарат и збирку од 49 комада ми-
нерала и разна помоћна средства

за хемијске експерименте, као и
слике биљака и животиња.

Пред Први светски рат Библи-
отека је бројала око 8000 дела у
13.000 свезака, које су великим
делом страдале у походу Бугара
на Богословију. Када су упали у
Призрен 17. новембра 1915, тра-
жећи круну Петра Карађорђеви-
ћа (који је већ био кренуо преко
Албаније), непријатељи су спали-
ли више од 6000 књига.

У периоду после Првог светског
рата Библиотека је достигла број
од 10.000 књига. Но, приближа-
вао се Други светски рат и поново
се поставило питање чувања би-
блиотечког фонда. Како би спа-
сао бар део књига, тадашњи заме-
ник ректора Богословије, Петар
Трифуновић, почетком 1941. године
их је узидао у подрум.

Према истраживањима проф.
Богољуба Ђирковића, Библио-
тека је тек после завршетка рата и
ослобођења претрпела праве
губитке – када је Градска библио-
тека у Призрену из Библиотеке
богословије узела српске књиге
да би их ставила на располага-
ње читаоцима, јер су арбанашке
 власти претходно заплениле сва
српска дела. Кад је Богословија
1947. године наставила с радом
ове су књиге делимично и враће-
не. И поред овога обновљена на-

ставничка библиотека имала је
у школској 1969/70. години тек
5.409 дела са 12.658 свезака.

Крајем XX века, према речима
protoјереја-ставрофора Милути-
на Тимотијевића, после 1999. године,
када је свештенство са ђа-
цима напустило Косово и Мето-
хију, заједно са њима, до Ниша је
стигло 12.000 књига. Међу њима
има и оних са личним потписом
Симе Игуманова и конзула Ивана
Јастребова. Остао је сачуван део
старих примерака *Летојиса Ма-
тице* српске из 1829. године. Ту
је и вредна едиција *Лексикона* на
арапском језику, ретки *Минеји* из
1884. године, као и примерци ча-
сописа *Српски књижевни ласник*
из прве половине XX века. Поје-
дина издана и данас на корицама
имају исписано обавештење да су
„дозвољене“ на турском језику.
Међу највреднијим сачуваним
књигама у Библиотеци је, према
речима професора Тимотијевић,
богослужбена књига *Синаксар*,
која је на основу водених знакова
папира, датована у последњу чет-
вртину XIV века.

И тако су до најмлађих гене-
рација богослова стигле неке од
књига првобитне Библиотеке, не-
ми сведоци дуге и бурне историје
православне српске Богословије
у Призрену.

– Осам векова Милешеве –

Пролеће 1804 – идила устанка

Живорад Јанковић

Према сведочењу стручног човека из Аустрије, Срби нису препуштени сами себи. Помиње се лађа која стиже надомак Београда и довози војне потребе.

„У муницији се при познатим околностима није осећао недостатак, утолико мање што је руски брод упућен у Галац са оружјем и муницијом пристао код Гроцке у Србији...“

Y сликању идиле српских устаника сложни су сви казивачи. Истиче се јединство Срба са обе стране Саве и спремност сремских трговаца да се старају о редовном снабдевању устаника свим што је потребно. Највише је познато оно што говори Прота Матија Ненадовић: „Лиферант Стефан Живковић има шездесет чивута у Земуну, који потајно вију фишеке и све трећи-четврти дан ноћом у Аду по седам-осам буради фишека претури... Али је Живковић на сто тридесет добивао, и себи капитал начинио, и колико он донесе, то ми на Врачару за дан за два, бијући се потрошими, пак опет: 'Донеси!' као крадом, али то све Немци знаду“.

Иначе из више потпуно независних извора познато је да су Срби склони прекомерном трошењу муниције. Ова особина није се могла лако сузбити и поред строгих упозорења: „да нико без узрока пушку не избаци. Биће каштигован, но, војска скоро сакупљена и нерегулата није се могла сасвим узаптити“.

Тополски казивач Петар Јокић прича како је из Омоља снабдеван и хлебом. Различите су приче о пореклу новца којим се набавке плаћају. Тако Јанићије Ђурић Димитријевић каже да: „Карађорђе није имао јоште никакве касе

народне, само је имао од своје терговине нешто капитала и који се год са књигама од старешина сербски појављивао, сваком је плаћао“.

За разлику од Димитријевића, Јокић говори о приходу од скеларине: „Што се ђумрука на скели узимало, то је Јанко шиљао Младену, а овај је истим новцима исплаћивао оне ствари које смо из оне стране добијали“.

Није ретка појава да савременици живе у незнању или заблуди. Тако поменути Јокић скоро педесет година после догађаја мисли да је Јаков Ненадовић прве топове набавио у Грацу „а у Јакова већ има два топа гвоздежњака које је он у Грацу купио“.

Тек преко сећања Проте Матије зна се како су топови добијени заслугом бачког епископа Јована Јовановића. „Новосадски владика Јовановић пошље нам један од Цркве гвоздени топ подуљи од по фата... Кажемо нашој војсци да нам је ћесар из Беча послao или да сваки ћути и таји. Веће народ увери се да ми имамо споразумије с Немцем“. Прота говори и о утиску који овај добитак чини „добисмо топове, сад тkoјако ми Срби.“

Од Проте бисмо очекивали да нам саопшти што више чињеница а он говори шта је у оном моменту било важно – по њему

„вођење политike“ – како би се народ отргао од страха и одлучније кренуо путем отпора. „Ја превезем војску и топ. Војска пева и врло весела; ал` кад пређе господар Црни Ђорђе па уз параду сву војску: 'Добро дошли, браћо! – поздрави.' И кад га видеше и његове речи: 'Добро дошли браћо моја, српски соколови!' – чуше – верујте да ту није војник остао, који запевао није“.

Води се рачуна о верском животу војске: „Митрополит Стратимировић пошље нам као чадор Цркву војену, и пошље сав округ. Као антимис, путир и прочала све за Божествену литургију потребно. Ту смо служили и све старешине на службу су долазиле... У недељу по обичају дође Карађорђе и Катић и ондашње нахиске старешине те после Божествене службе седнemo под ладник“.

О значају послате војне Цркве говори и земунски прота Михаило Пеић. „У капели уже богослужење на Топчидеру у логору совершајућа и антимис такожде принешен је, које Сервијанце особито у неизглаголаму радост приводи, да они нелишени су архијастирскија милости...“

Живот устаничког логора одаје утисак маневра а поменути скupovi око Цркве на општи сабор, јер су ту присутни водећи људи из свих крајева, што се у редов-

ним приликама не би дешавало. Заједно се стиче више момената који олакшавају и живот и ратовање. По Проти, нашло се начина да се унапред зна за дан турског испада из града: „А лако је дознати, јер земунски трговци и терџома сваки дан у Београд прелазе својим пословима, пак дознаду.“

Скоро цела прва година устанка пролази у убеђењу да је циљ буне остварен. Са граница није претила опасност, а само по утврђеним градовима (Београд, Шабац, Ужице) било је Турака где Срби ни раније нису живели тако да се због тога нису осећали оштећени.

Са таквим осећајем ушло се и у следећу (1805), „другу годину буне на дахије“, по речима Вука Каракића – кад дахија месецима већ није било.

У оквир идиле уклала се и понашање пожаревачких Турака, који желе само са Црним Ђорђем да разговарају – како они мисле – у циљу веће личне сигурности. Нису ни били свесни колику услугу устанку тиме чине. Утврђује се углед Вожда, то значи и стабилност целог покрета што је у датом моменту било од великог значаја. Међу првацима тада није било човека који би се по угледу могао мерити са Ђорђем, ипак његов углед није био код свих толико укорењен. За многе су локалне старешине услед стечених навика биле још увек важније од Вожда.

Према сведочењу стручног човека из Аустрије, које је особито и уз то не може се проверити, ни тада Срби нису препуштени сами себи. Помиње се лађа која стиже надомак Београда и довози војне потребе. „У муницији се при поznатим околностима није осећао недостатак, утолико мање што је руски брод упућен у Галац са оружјем и муницијом пристао код Гроцке у Србији...“. Тиме би се неке појаве лакше могле објаснити, него само преко постојећих наративних српских извора, који о томе сигурно не могу зна-

Епископ Јован Јовановић († 1805)

ти. Поменута вест о руском броду део је друкчије слике, која тек треба да се створи.

Ако би се кроз даља истраживања испоставило да је ова вест тачна, онда копни значај свих српских извора. Поводом ове вести, може се дотаћи и неколико омашки, које се јављају при тумачењу домаћих извора. Ратовање је скуп посао и тешко се може подмирити само прикупљањем добровољних прилога. Затим, сурреће се низ вести о потребама и набавци муниције. О набављању оружја се не говори, а њега као да имаовољно...

Поменута идила говори и за и против буне. Сазреле су прилике да се крене у борбу и отуда таква слога и јединство. Жеђ за слободом је општа.

Са друге стране, буна се споро развија. Пред бројном српском војском стајало је само неколико хиљада, али професионалних, турских војника. Па ипак, окршај до којих долази воде се неодлучно. Дахијама су у тадашњим приликама везане руке, пошто су у сукобу са свима и, мада имају довољно новца, не могу да прикупље довољне снаге чијом одлучном акцијом би кренули против Срба. Питање је колико су Срби били на почетку спремни и способни за такво ратовање. Имали су читаву прву годину устанка да се припремају за оно што их чека идуће године, и у чему ће се све они показати као сасвим дорасли. Тада ће већ моћи да се носе и са војском, бројем и опремом, далеко моћнијом.

ФЕСТИВАЛ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ ХОРОВИ међУ ФРЕСКАМА

Осамнаести фестивал
духовне музике

Хорови међу фрескама

Миљан Танић

Од 16. јуна до 5. јула у Галерији фресака Народног музеја у Београду одржан је 18. фестивал духовне музике „Хорови међу фрескама“, једни фестивал те врсте на нашим просторима. Фестивал је, под духовним покровитељством блаженопочившег Патријарха Павла, основан 1995. године, са циљем обнове, очувања и обогаћења српске православне духовне музике и упознавања духовне музике свих осталих конфесија из светске културне баштине.

Фестивал је сваке године посвећен једном српском композитору, чија су дела обавезан саставни део програма концерата, а ове године је био у знаку Тихомира Остојића. Како је на отварању фестивала истакла др Даница Петровић из Музиколошког института САНУ, за Тихомира Остојића многи музичари нису никад ни чули, јер је пре свега био филолог, али је он и те како значајан за српску духовну музику, будући да је још као гимназијалац за потребе наставе црквеног појања (које је у тадашњој новосадској гимназији, коју је Остојић похађао и касније у њој и предавао, било редован предмет) забележио и за хор хармонизовао 88 литургијских песама. Управа гимназије постарала се да његова збирка буде објављена 1887. године под насловом „Старо карловачко пјеније у Српској источној православној цркви, као што поју ученици Српске велике гимназије у Новом Саду сваке недеље и празника на Св. Литургији, за мешовити лик сложио Тихомир Остојић, филозоф“. Године 1896. објављено је друго, проширено издање, на основу којег су Матица српска и САНУ 2010. издали нотну збирку

„Православног српског црквеног пјенија по старом карловачком начину“.

Ове године на фестивалу је наступило 14 хорова, а отворио га је, ван такмичарског програма, академски хор „Лицеум“ из Крагујевца, под управом Милоја Николића, који је извео програм састављен искључиво од композиција савремених аутора. У оквиру фестивала одржана је и промоција књиге „Огледи о српском црквеном појању“ професора Предрага Миодрага, заједно са округлим столом на тему „Српска црквена музика, значај и место у богослужбеној пракси, српској музici, духовности и култури“.

Трочлани жири, у којем су ове године били диригент Весна Шоуц, председник, композитор Миодраг Говедарица и појац Предраг Ђоковић, награду „Војислав Илић“ за аутентично извођење духовне музике, додељио је Дечјем хору Културног центра Београд под управом Невене Ивановић, вокалном ансамблу „Кир Стефан Србин“ под руководством Миомире Станишић Шпиринић, хору „Свети Симеон Мироточиви“ под управом Милице Тишме и хору „Свети Архангел Михаило“ из Јагодине, под управом Александре Димитријевић. Награде у категорији диригената – за истраживачки рад и извођење дела старијих, односно савремених аутора духовне музике – додељене су Александри Димитријевић и Милици Тишми. Посебну похвалу, поводом 20 година рада, добио је пожаревачки градски женски хор „Барили“ под вођством Катарине Тасић, као и композитор Димитрије Големовић као најизвођенији савремени српски композитор.

Духовски концерт у Саборној цркви

Наступ Хора „Београдски мадригалисти“

Унедељу 3. јуна 2012. године у част празника Педесетнице одржан је духовни концерт у Саборној цркви у Београду. Певао је Хор „Београдски мадригалисти“ (25 женских и 14 мушких гласова) под управом диригента Александра Брујића.

Хор је основан 1951. године с циљем да негује ренесансну и барокну музику енглеских, француских, италијанских и немачких мајстора, а поред тога и националну духовну и световну музику. За изузетне заслуге у неговању српске духовне музике одликован је Орденом светог Саве 1991. године. Током вишегодишњег рада хором су управљали Милан Бајшански (основач), Димитрије Стефановић, Светолик Паšićan, Војислав Илић, Душан Миладиновић, Владимира Милић, Александар Спасић, Александар Вујић. Тренутни диригент Александар Брујић управља хором од 2008. године. У питању је диригент широких интересовања са разноврсним истукством у проучавању и интерпретацији црквене музике. Поред рада на Факултету музичке уметности и рада са професионалним ансамблима, управљао је трогласним женским хором у храму Покрова Пресвете Богородице (1996–2001) и Хором „Св. Кнез Лазар“ у Српској цркви општини у Штутгарту (2001–2002, са прекидима та сарадња траје и данас). Сарађује као појац и диригент са академиком Димитријем Стефановићем у Студијском хору САНУ. Повремено поје у манастиру Светог Арх. Стефана у Сланцима и у Покровској цркви у Београду. Радећи са црквеним хоровима хармонизовао је: *Бденије* (аранжман српских и руских нумера) за трогласни хор, *Блажен муж, Ангелски собор, Слава Тебје йоказавиши* *нам свеји,* *Отврзу уста моја,* осам вакршњих тропара, *Ојело* (*Парасијос*) и петнаест песама из *Духовне лире* Владике Николаја Велимировића, све за мешовити хор. Године 2009. диригент Александар Брујић награђен је за истраживачки рад и интерпретацију савремене српске духовне музике на фестивалу *Хорови међу фрескама*. Озбиљан приступ обликовању програма и интерпретацији црквене музике показао је и на Духовском концерту у Саборној цркви.

Хор „Београдски мадригалисти“ под управом Александра Брујића извео је низ српских и руских хорских композиција 19. века, затим духовна вокална дела настала током 20. и 21. века. Наступ је почeo молитвом *Оче наш Николаја Кедрова – сина* (1906–1981) која се не изводи тако често у односу на истоимену песму Николаја Кедрова – оца. Уследили су тропар *Блај-*

словен јеси Христоје Боже наш у хармонизацији Корнелија Станковића (1831–1865), духовска стихира *Царју небесни* у хармонизацији Јосифа Маринковића (1851–1931) и једногласни свјетилен празника по карловачком напеву у извођењу изванредног сопрана Ане Ристивојевић.

Композиција *Достојно јест* Душана Трбојевића (1925–2011) донела је слободнији музички израз у коме се црквени напев само повремено назирао или карактером није одударала од претходног низа песама. На овом Духовском концерту представљала је припрему за централну молитву *Покажанија отверзи ми двери* (стихира са јутрења припремних недеља великог поста). У питању је дело украјинског композитора Артемија Ведеља присутно на репертоарима српских хорова још од 19. века. По обиму и разноврсности агогике, динамике и фактуре партитура *Покажанија отверзи ми двери* (спојена са стихиром *На спасенија спаси*) представљала је кулминацијни моменат концерта. Композиције које су следиле: *Черпој швој* Архиепископа Јонатана (1947), *Хвалиште имја Господње* Александра Кастальског (1856–1926), *Тебе юјем* Николаја Римског Корсакова (1856–1908), *Око сердца моје* Тихомира Остојића (1865–1921) и *Гласом мојим ко Господу возвах* Александра Архангелског (1846–1924) вратиле су нас у мирни хорски став с почетка наступа. Композиције су изведене у духу богослужбене музике без екстремних динамичких контрастова, са ненаметљивим динамичким и агогичким таласањима, јасном текстуалном фразом. Посебно умеће и лакоћу у вођењу мелодије, затим добру поставку високих тонова и одличан изговор (у пијанисиму и у фортисиму), показали су у интерпретацији стихире *Покажанија отверзи ми двери*. Програм је трајао оптималних четрдесет минута. На захтев публике уследио је и *бис*, композиција *Тебе юјем* Добри Христова. По завршетку концерта присутне је, у име Саборне цркве, поздравио јереј Владимир Вранић с надом да ће се вишегодишња пракса наступа Хора „Београдски мадригалисти“ у Саборној цркви у Београду реализовати и наредне године.

Милица Андрејевић

Концерт српске духовне музике у Јерусалиму

Српски канадски хор у Светој Земљи

Душан Михалек

Концертом из циклуса „Ервин Шлесингер“ у резиденцијалном кварту Тел-Авива Савијону, 7. јула 2012. г. завршена је турнеја хора Канадске епархије СПЦ „Кир Стефан Србин“ из Торонта у Израелу. Концерти су одржани и у православној Цркви Благовести (Маријин извор) у Назарету, и у руској Цркви „Александар Невски“ у Јерусалиму, а хор је певао и на литургијама у светосавској Цркви Светога Георгија у Акри (Ако) и у поменутој јерусалимској цркви.

„Кир Стефан Србин“ је један од најбољих и најгилнијих хорова српске дијаспоре. Његови чланови су аматери, заљубљеници у српску духовну музику, који путују много миља да би присуствовали недељним литургијама и редовним пробама. Током ових година рада са Јасмином Вучуровић, стекли су велико искуство, оплеменили своје гласове и образовали компактан хорски колектив дивних гласовних боја и великих интерпретативних могућности. Након вишегодишње праксе, брушења и цизелирања литургијског репертоара, овај хор успева да оствари интерпретације боље и упечатљивије од професионалних ансамбала.

Основачи хора Милан Димитријевић (унук Мокрањчевог наследника и биографа Косте Манојловића), и његова супруга Нада, дуги низ година певали су у чувеном београдском хору „Крсмановић“. Њих двоје су пренели хору интерпретације великих диригената Богдана Бабића и Даринке Матић Маровић. Јасмина Вучуровић је ове интерпретације оплеменила својим музичким визијама стеченим на београдском факултету Музичких уметности и у раду са професором Рафијем Арменијаном на Универзитету Торонто. Она је на диван начин пренела традицију српског хорског певања у Канаду, истакавши

њене најлепше особине. Раду хора највише је допринео протојереј-ставрофор Василије Томић, велики зналац српског црквеног народног појања (ученик чувеног Бранка Ченејца на Богословији у Сремским Карловцима), који наступа са хором као солиста.

Посебно је био значајан и дирљив концерт у Назарету, у цркву на извору крај којег је, по Јовановом Јеванђељу, Архангел Гаврило донео Девици Марији благу вест. Од како постоји овај храм, ово је био не само први концерт српског хора, него и уопште први концерт на којем се у Назарету чуло хармонско хорско вишегласно пјеније.

На програму је била широка лепеза духовне вокалне музике – од дела Мокрањца и других српских и руских композитора, до древне мелодије Исаје Србина и народног појања.

На концерту у Јерусалиму присуствовала је бивша амбасадорка Србије у Израелу Др Кринка Видаковић Петров, а у Савијону чланови дипломатског хора, представници Кнесета и истакнути јавни, политички и пословни радници, као и чланови Удружења усељеника из бивше Југославије.

Својим присуством су, све концерте, почаствовали високи представници Јерусалимске Патријаршије, Назаретске Митрополије и Руске Духовне Мисије. Приликом пријема код јерусалимског Патријарха Теофилоса, на његову изричиту жељу, отпевана је и дивна композиција– молитва „Тјело Христово“ Мидрага Говедарице.

Турнеја је била и ходочашће хора, чланова породица и пријатеља, уз духовну потпору оца Василија Томића.

На фотографији: Хор код Патријарха јерусалимског Теофила

Из старог Православља

Епископ Лаврентије у Бечу

По повратку из Упсале (Шведска) викар Његове Светости Патријарха српског Г. Германа, епископ моравички Г. Лаврентије свратио је у Беч где се задржао 23. и 24. јула ове године. У његовој пратњи су били: ректор богословије Светог Саве у Београду др Душан Кашић и професор Богословског факултета у Београду др Лазар Милин. На железничкој станици високог госта сачекали су представници бечке Црквене општине.

Са станице гости су дошли у српску цркву Светога Саве, где их је са парохом дочекао народ који је тога дана био слободан или се могао ослободити редовног послана. Пошто је топло поздрављен од народа и примио букете цвећа, епископ Г. Лаврентије се на молепствију захвалио на срдочном дочеку и пријему. Испоручио је благослов Његове Светости и по жељео свима од Господа мир, љубав и слогу.

Истакао је посебно радост што се после дуже одсутности ван отаџбине могао помолити Богу баш у храму Светог Саве. Саопштио је и веома радосну вест да је на четвртом заседању Скупштине Светског савета цркава Патријарх српски Г. Герман изабран једногласно за првог председника Светског савета цркава. На крају је народ целивао крст и примио свети архијерејски благослов.

Истог дана, а на лични позив министра др Хајнриха Дримела, потпредседника бечке општине и организације „Прооријенте“, епископ Г. Лаврентије са својом пратњом и члановима Црквене општине Бранком Шиником и Видојем Цветковићем, учинио му је званичну посету. Водили су се разговори о хришћанским црквама и раду Скупштине Светског савета цркава. Разговору је присуствовао и секретар др Дримела, Г. Алфред Штирмеман. Г. Дримел је своје госте задржао на ручку, на коме су Г. Епископ и Г. Дримел измењали здравице.

Увече је у част високих гостију Бечка црквена општина приредила вечеру у црквоној сали.

Сутрадан су гости разгледали знаменитости Беча а увече су свечано испраћени на железничку станицу, одакле су отпутовали за Београд.

С. Н. Б.

Из Кабинета Њ. Светости

Поводом избора Њ. Светости Патријарха српског Г. Германа за првог председника Светског савета цркава, као и поводом његовог 69-ог рођендана, 19. августа, Његова Светост је примио са свих страна огроман број брзојавних и писмених честитки. У немогућности да на исте појединачно одговори и захвали се на пажњи, то овим путем, шаљући свој патријарашки благослов свима који су ове честитке упутили, најсрдачније се захваљује.

Слава манастира Светог Стефана у Сланцима

Овогодишња слава манастира Св. Стефана у Сланцима крај Београда, чија је обнова прилично застала услед недостатка материјалних средстава, прослављена је на великом градилишту уз учешће Њ. Светости патријарха, који ову светињу обнавља, као и епископа Лаврентија, бројног свештенства и многоbrojnog народа. На бденију је проповедао проф. др Лазар Милин. Сутрадан на дан славе епископ Лаврентије је служио св. литургију у Великом Селу.

Епископ Валеријан у Саранову

Епископ шумадијски Валеријан учинио је 4. априла о. г. канонску посету селу Саранову које од 1886, када је црква подигнута, епископ није посетио. Том приликом, дочекан од коњице и бициклista у народној шумадијској ношњи као и од мноштва Шумадинаца, Преосвећени је после св. арх. литургије извршио освећење звонаре и звона. На овом торжественом слављу Преосвећени је одржао громогласан говор о следовању примерима предака и животу по св. Јеванђељу.

о. Драгослав Станковић

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 35, Београд, 29. август 1968. године, страна 2

Протојереј
Никола Миловић

Несливено и нераздељиво

Крагујевац, Каленић 2012,
202 стр.

ISBN 978-86-84183-55-4

„У овим условима безизлазне духовне кризе неизбежно се поставља кључно питање погледа на свет: ако нема спасења, због чега живим? Ако се не појави некакав духовни одговор, живот се приближава крају, јер без Бога не само да је све дозвољено, него живот сам по себи нема вредности и смисла“, писао је отац Серафим Роуз још 1980. године, додајући: „Увиђајући реалност у том погледу – будући, дакле, заиста свесни онога што се у свету догађа ... морамо јасно и гласно да говоримо... и стално да понављамо: свет пропада – хајде да деламо, хајде да почнемо да будемо хришћани ујраво сага!“ Овоме треба додати и пророчке речи Архиепископа Аверкија Таушева, који је десетак година раније упозоравао оне који су *хтели да слушају* да долази „време исповедништва“, у коме треба да, уколико желимо да имамо активну и спасоносну улогу, негујемо у себи дух моралног хероизма, „дух сталног очекивања Другог доласка Господњег“, да водимо озбиљан молитвени живот, подржаван читањем Светог Писма и дела Светих Отаца, честим исповедањем и примањем Светог Причешћа. „Ми морамо да схватимо“, упозорава Архиепископ Аверкије, „да култура која нас окружује... непрестано насрће на нас: она има одређени ритам, одређену поруку коју нам преноси – поруку самообожавања, опуштања, повлачења, уживања у себи, одустајања од сваког размишљања о оном другом

свету... Потребно је да узвратимо ударац, тако што ћемо тачно знасти шта свет покушава да нам учини, и што ћемо формулисати и саопштити наш православни хришћански одговор на то“.

Најновији роман угледног младеновачког свештеника о. Николе Миловића, добро познатог нашој читалачкој јавности по изванредним приповеткама објављиваним превасходно на страницама духовних часописа, представља успео покушај да поделимо наше идеале са другима, да пружимо сведочанство, односно отворено и храбро исповедање хришћанске вере у временима нарастања духовне и моралне кризе човечанства у до сада незапамћеним димензијама.

Радња романа смештена је у доба прогона хришћана, доба у коме опипљиво препознајемо обележја веома докладне будућности. Главни јунак романа, млади конзерватор икона, смештен је због својих уверења у психијатријску установу, у којој му време противче у сећањима на прошлост – своју, своје породице, пријатеља, свога родног града, али и на прошлост традиционалне хришћанске цивилизације која је затрта, згажена, исмејана и замењена поретком чија обележја читалац на сваком кораку већ увело опажа. „Простор и време су напротив били смрвљени, као комад сувог хлеба у дечијој руци, а са њима и сама структура овог света... Стекао сам утисак да је неумољиви жрвањ космичког млина

Никола Миловић

НЕСЛИВЕНО И НЕРАЗДЕЉИВО

Калемник

самлео читав свет у брашно од кога ће, верујем, Небески Млинар ускоро замесити Ново Небо и Нову Земљу“, казује главни јунак. „Несливено и нераздељиво“ – на страницама романа преплићу се прошлост и будућност, истанчани лиризам и кључна питања догматике Православне Цркве изложене на занимљив и приступачан начин (у дијалозима са доктором, али и у унутрашњим дијалозима и сећањима младог конзерватора, који собом оличава очување човека као иконе Божије, очување смисла живљења и вредности хришћанске цивилизације). По приповедачком поступку роман је близак делима, у нашој средини увело афирмисаног, румунског православног писца Виргила Георгију. Он је, најкраће речено, мужевни позив на наше унутра-

Нова књига у издању ОТАЧНИКА

Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест ауторских огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0112447860; моб. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

шње васкрсење у временима цивилизацијског суноврата.

гр Ксенија Кониаревић

**Протојереј-ставрофор
др Радомир Поповић**

Васељенски Сабори – Први, Други, Трећи и Четврти – одабрана документа –

Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметности и консервацију, Београд 2012, 400 стр.

ISBN: 978-86-86805-51-5

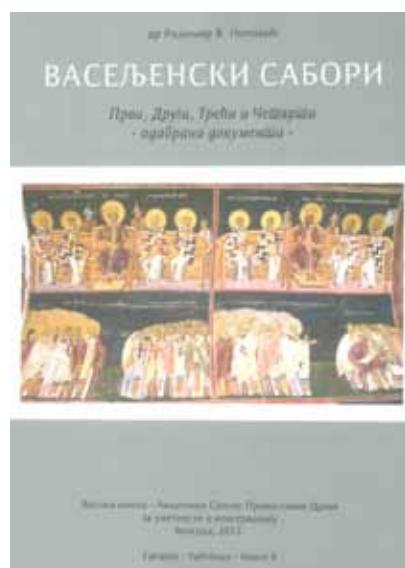
У издању Високе школе – Академије Српске Православне Цркве за уметности и консервацију објављен је први део двотомног корпуза посвећен златној епохи Васељенских сабора Цркве Христове – *Васељенски сабори – Први, Други, Трећи и Четврти – одабрана документа*,protoјереја-ставрофора др Радомира Поповића. По важности и с обзиром на то да је аутор књиге целокупну црквено-историјску документацију пропратио изврсним запажањима историчара Цркве, који добро познаје материју, ову књигу можемо слободно сврстати у ранг уџбеника или приручника за студенте теологије, духовних академија, иконописачких школа и уопште за све оне искрене богоугожитеље који желе да обогате своја верска и културолошка сазнања богословским импликацијама прва Четири васељенска сабора Православне Цркве.

Књига професора Поповића се састоји из неколико целина. Изворну документацију аутор нам брижљиво доноси из нај-

популарнијих научних ризница теолошких црквено-догматских докумената: J. D. Mansi – *Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio* (t. IV, V, VI, VII), *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, од Едварда Шварца, и свакако Мињових издања *Patrologiae cursus completus series Graeca*, као и *Patrologiae cursus completus series Latina*. У произношењу богословско-историјске литерарне грађе коришћен је зборник *Дејния Всељенских Саборов*, Том III, Санкть – Петербург (1996) као и многи други црквено историјски, патристички и општи богословски приручници.

Протојереј-ставрофор др Радомир Поповић у првој целини књиге даје слику богословског и религијошког стања у историји Цркве Христове пред почетак Првог Васељенског Сабора. У другој целини аутор почиње хронолошким описом појаве аријанске јереси. У трећој целини књиге професор Поповић нам пружа увид у црквено-историјска и богословска дешавања после Првог Васељенског Сабора која су проузроковала привремени прогон православних никејских мислилаца и Отаца, као и разлоге који су довели до појаве македонијанске или духоборачке јереси. Четврта целина ове књиге пружа читаоцу увид у проблематику и богословске проблеме које је решавао Трећи Васељенски Сабор у Ефесу 431. године. У петој целини, аутор нас уводи у историјске околности после Ефеског сабора.

Потребно је истаћи да значају овог богословско-књижевног труда професора Поповића доприноси и посебан иконографски дизајн и илустративни садржаји које аутор са најбољим одабиром користи. Ова књига професора др Радомира Поповића представља велики допринос савременој теолошкој мисли, нарочито теолошко-историјској и патристичкој, и као таква представља значајан извор за истраживаче из свих теолошких дисциплина која се баве темом историје догмата. Као из-

узетан прилог савременој црквеној просвети ова књига се својим садржајем препоручује студентима и ученицима свих богословских школа и факултета, да у њој проналазе инспирацију за свој рад и прегалаштво, тим пре што су у њој поједини документи из историје Цркве и патристике објављени по први пут.

мр Илија Марчетић

ДОБРОЧИНСТВО
Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

СВЕТИЊЕ МОСКВЕ
Оптина и Дивјејевска пустinja, Владимир...
25. август - 03. септембар

ПРАВОСЛАВНА ГРУЗИЈА
08 - 16. септембар

**КРСТОВДАН
У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ**
Јерусалим, Витлејем, Назарет...
23. септембар

ХИЛАНДАР
више полазака у септембру и октобру

ОСТРОГ сваког петка
АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

РУСИЈА

Фестивал словенског јединства

Како преноси званична пресслужба Московске Патријаршије, Патријарх московски и целе Русије Кирил присуствовао је 30. јуна Фестивалу словенског јединства који је традиционално одржан на тројечији Русије, Белорусије и Украјине. Ове године фестивал је одржан под паролом „Будућност ће изградити млади“.

Патријарх је служио молебан појединачно по поводу Дана словенског јединства. Саслуживао му је велики број епископа и свештеника. Након музичких и кореографских презентација које су извели млади из све три државе, патријарх је и званично отворио фестивал.

На овој тројечији је 1969. године изграђен споменик *Три сестре* и на том месту се већ више од три деценије одржава Фестивал словенског јединства на којем учествују представници и званичници из ове три словенске земље.

Извор: <http://www.mospat.ru/>

ИЗРАЕЛ

Црква Рођења Христовог на листи УНЕСКО

Крајем јуна месеца, Црква Рођења Христовог у Витлејему уписана је по хитном поступку у УНЕСКО листу светске баштине.

За уписивање „Места Христовог рођења“ гласало је 13 чланова Комитета за културну баштину, шест је било против, а два су била уздржана. Одлука је донета на седници у Санкт Петербургу. Та црква се налази на палестинским територијама и први је палестински споменик уписан у Листу светске културне баштине након што је Палестина примљена у УНЕСКО прошле јесени.

Захтев за Витлејем, једно од најсветијих места хришћанства, први је прослеђен светској организацији. Процес номинације уобичајено траје 18 месеци, али палестинске власти су га убрзали, тиме што су Цркву рођења Христовог и древну молитвену руту која води до ње прогласили угроженом.

Црква Христовог рођења изграђена је пре 1.500 година, а користе је римокатолици, православни и дохалкидонски хришћани.

Самсонов лик на мозаику

ИЗРАЕЛ

Мозаик са лицом Самсона

Предиван шарени мозаик са лицем библијске личности – Самсона, откривен је у области Галилеја на северу Израела, саопштено је у израелској Дирекцији за стварне.

Ово изванредно дело је откривено у синагоги у Хукоку и веома је добро очувано иако је датирано на позноримски период, односно у 4. или 5. век после Христа.

Поред овог мозаика пронађен је један на којем су представљене две особе, највероватније женског пола. Будући да је јако мали број древних синагога украшен мозаицима, ово откриће је од великог значаја.

Пошто су мозаике као уметнички израз претежно користили Римљани, овај налаз јасно показује како су се ове две културе мешале на просторима данашњег Израела.

Ови богати, раскошни мозаици, уз монументално камење од којег су начињени зидови синагоге упућују на то да се ради о насељу које је било веома напредно.

Библијска археологија се на Блиском Истоку и у Египту негује већ више од две стотине година или су

и данас археолози у овим областима веома активни.

Израелско Министарство спољних послова сваке године саставља јавну листу са заказаним археолошким ископавањима (листа истраживања за 2012. г. доступна је на <http://www.mfa.gov.il>).

А приликом недавних ископавања приликом којих је нађен значајна количина античког накита дошло се и до конкретних доказа да је Витлејем постојао и много пре Христовог рођења.

Извор: <http://www.huffingtonpost.com/>

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Дебата о пореклу човека

У фебруару ове године је у позоришту Оксфордског Универзитета одржана јавна дебата о пореклу човека у којој су учествовали др Ричард Докинс, најпознатији атеиста на свету, и Архиепископ кантерберијски др Рован Вилијамс. Обојица су бивши професори Оксфордског Универзитета. Дебату је модерисао истакнути философ сер Антони Кени који себе описује као агностика и „представника незнанја“, иначе уважени философ, некадашњи римокатолички свештеник, који је својевремено председавао Британском Академијом наука и Краљевским философским институтом.

Учесници расправе су сучелили своје ставове и своја различита гледишта: Докинс је износио аргументе за теорију еволуције, које је Архиепископ Рован, изражавајући своју задивљеност Докинсовим „елегантним излагањем“, начелно прихватио. На питање да ли би се сложио са тврђњом да човечанство има претке који нису била људска бића, Архиепископ је Докинсу одговорио да је таква претпоставка највероватнија. „Који је онда смисао Књиге Постања?“ – наставио је Докинс; Архиепископ је одговорио да се смисао у библијским приповестима не налази дословно, већ у дубљим истинама о природи човечанства и његовог Творца.

С друге стране, Архиепископ Вилијамс је указао на недостатке

човекоцентричног виђења универзума, јер се анализи случајног или божанског стварања живота приступа кроз сочива ограниченог људског искуства.

Докинс је оптужио религију за обману о стварању, која враћа човечанство у 19. век, а Архиепископ је професора замолио да се осврне на чињеницу да ниједно биће осим човека нема моћ сагледавања себе и своје сврхе. Одговарајући, проф. Докинс је рекао да је ова људска „само-рефлексивна свест“ веома тајанствена.

Расправа се проширила и на проблем савременог милитантног сецуларизма и друге актуелне теме.

Професор Докинс се у једном тренутку изјаснио „радије као агностик него као атеиста“: „Не могу са сигурношћу да тврдим да Бог не постоји“ – рекао је Докинс одговарајући на питање које му је поставио сер Антони.

Оно што ову расправу чини посебно занимљивом је чињеница да је с једне стране Архиепископ у начелу прихватио тачност еволуционе теорије о настанку живота (не оспоравајући учествовање Бога у стварању), док је с друге стране Докинс признао да нема доказа да Бог не постоји.

Извор: <http://www.bbc.co.uk/>

СРБИЈА

156 година од рођења Николе Тесле

Дан науке у Србији и 156 година од рођења Николе Тесле, једног од највећих умова 20. века, обележен је 10. јула отварањем неколико изложби, трибином о новом открићу ЦЕРН-а и бесплатним посетама Астрономској опсерваторији на Зvezdari која постоји већ 125 година.

Поводом 10. јула, дана рођења великог српског и светског научника и Дана науке у Србији, у организацији Регистра националног интернет домена Србије и Музеја Николе Тесле, у галерији „Озон“ постављена је изложба „Теслина визија Интернета“, инспирисана Теслиним пројектом „Светски систем“ из 1900. године. Тесла је у овом пројекту, говорећи ондашњим техничким речником, описао у 12 тачака оно што се данас зове бежични интернет, мобилна телефонија и ГПС. Музеј Николе Тесле у Београду, који обележава 60 година од оснивања, отворио је овом приликом три изложбе: „Дипломе Николе Тесле“ у Музеју, „Плави портрет Николе Тесле“ у Галерији „Икар“ у Земуну и „Честитке Тесли“ у земунској „Кули на Гардошу“.

Никола Тесла (1856–1953)

Београдски Центар за промоцију науке, поводом 10. јула, који је се од прошле године званично обележава и као Дан науке у Србији, организовао је бесплатне посете Астрономској опсерваторији на Зvezdari и трибину о Хигсовом бозону. На трибини „Лов на Хигсов бозон: Да ли је откривена Богија честица?“ у Галерији науке и технике САНУ водећи српски физичари су говорили о актуелном научном открићу нове субатомске честице која би могла бити Хигсов бозон, о томе колико је то откриће поуздано, како ради Велики сударач хадрона а како детектори ЦМС и АТЛАС, како је грађен овај највећи инструмент у историји човечанства, да ли има било каквих опасности од ових експеримената, које су практичне користи од њих и колико то уопште може да утиче на живот обичних људи.

НЕМАЧКА Генетски тест за Даунов синдром

Новим генетским тестом који би требало да буде „пуштен у промет“ врло брзо, иако се о њему и о његовој етичкој исправности расправља већ месецима, убудуће би могла да буду селектована, а тиме и абортитана сва нерођена деца која на свом гену носе „грешку“ која узрокује Даунов синдром. Увођење овог теста је, међутим, изазвало велику полемику у немачкој јавности.

Глумац Себастијан Урбански је у Берлину, на конференцији за новинаре, огорчен вешћу о увођењу новог теста који би требало да покаже да ли неко још нерођено дете болује од Дауновог синдрома или не повикао: „Па и ми смо људи“.

Урбански, који и сам болује од тог синдрома, био је један од најжешћих противника увођења тог генетског теста. У расправу око тога сме ли се дозволити коришћење тог теста или не, били су укључени правници, политичари, представници фармацеутске индустрије, лекари и друго медицинско особље као и представници разних удружења инвалида.

Себастијан Урбански са колегиницом Јулијаном Геце, глумицом која такође болује од Дауновог синдрома

У Берлину је представљен резултат истраживања и вештачења повреника савезне владе за питања инвалида који јасно показује да пренатални тест којим се преко крви установљују евентуалне „грешке“ на гену које доводе до Дауновог синдрома, крши забрану дискриминације која се гарантује немачким Уставом, али и закон о генетској дијагностици. Више о овоме на <http://www.dw.de>.

М. П.

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

САД

Упокојио се П. Гилквист

Након тешке болести првог јула се упокојиоprotoјереј Питер Е. Гилквист. О. Питер (13. јул 1938—1. јул 2012) је од 1987. године до своје смрти служио у Антиохијској Православној Архиепископији за Северну Америку. Рођен у Минеаполису (Минесота, САД), одрастао је као лутеран, а као студент постао је „наново рођени“ („born again“) хришћанин. Трагајући за хришћанским коренима, покушавајући да оживи древно хришћанство, током 1973. године са својим пријатељима из евангелистичких деноминација установио је мрежу кућних цркава широм САД, која је, након успостављања контакта са Православном Црквом (преко о. Александра Шмемана и других) 1979. г. израсла у „Евангелистичку Православну Цркву“ („Evangelical Orthodox Church“) – евангелистички покрет окренут православљу. Године 1987. за потребе верујућих из овог покрета у оквиру Антиохијске Архиепископије за Северну Америку је основана Антиохијска Евангелистичка Православна Мисија, у коју је, након договора са Патријархом антиохијским Игнатијем IV, Питер Гилквист увео 20 парохија са преко 2.000 верујућих из ЕПЦ. Том приликом је о. Питер – са другим клирицима ЕПЦ – примљен у свезу клира православне Антиохијске Архиепископије.

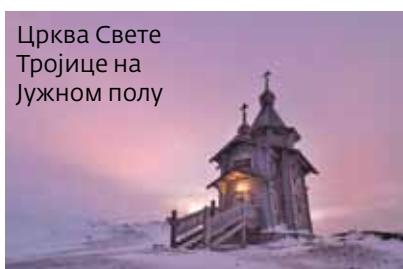
Евангелистичка Православна Мисија у САД, настала као плод неуморног рада и служења о. Питера, постојала је до 1995. године, када су бивше евангелистичке парохије укључене у редован канонски поредак Цркве. Кроз мисију је током њеног постојања у Цркву примљено на десетине евангелистичких конгрегација, са десетинама клирика и хиљадама верних.

О. Питер Гилквист је био директор пројекта приређивања Православног студијског издања Светог Писма на енглеском језику (Orthodox Study Bible). Такође, од 1987. године је служио и као директор Одсека за мисију и евангелизацију у Антиохијској Архиепископији за Северну Америку; са те службе се и пензионисао у јануару 2012. године. Био је отац шесторо деце и деда деветнаесторо унука.

Скорашњи интервју са о. Питером, његовом супругом Мерилин и њиховим сином, презвитером Питером Џоном, урађен поводом пензионисања блажене успомене о. Питера, могуће је послушати на http://ancientfaith.com/announcements/the_retirement_of_fr._peter_gillquist.

Вјечнаја памјат и Царство Божије!

Црква Свете Тројице на Јужном полу

ЈУЖНИ ПОЛ

Најзабаченија црква

Од свог установљења, хришћанство се ширило по читавом свету, од највећих светских метропола до пространих афричких савана. Хришћани богослуже свуда, како у великим градским саборним црквама тако и у малим храмовима на планинским врховима. „На крају света“, на Антарктику, најхладнијем месту на земљи, на широком леденом и неприступачном пространству налази се најудаљенија, најзабаченија православна црква на свету.

Ради се о Цркви Свете Тројице која се налази на острву краља Џорџа на Јужном полу, у близини руске станице Белингсхаузен. Овај храм је изграђен 1990. године и то од дрвета из Сибира. Висок је 15 метара и изграђен је у складу са

традиционалним руским стилом. Може да прими до 30 верника. Због екстремних услова на Јужном полу предузете су посебне мере како би и грађевина и верници били заштићени од јаких ветрова, снега и хладноће. Храм, поред Руса који бораве у поларној станици Белингсхаузен, посећују и њихове колеге из оближње чилеанске, пољске, корејске истраживачке станице али и туристи. Због већег броја посетилаца из Латинске Америке, свештеници понекад служе и на шпанском језику.

Према речима свештеника ове цркве, само постојање православне цркве на овако удаљеном месту јасно показује да је „Бог свуда присутан“. У овој цркви су недавно обављена и два венчања. Свештеници и верници из ове цркве на молитвама редовно помињу и 64 руска истраживача која су страдала током експедиција на Антарктику.

ТУРСКА

Враћање имовине

Како је саопштило бугарско Министарство за спољне послове, турска влада је донела одлуку да бугарској православној заједници врати имовину која је припадала Бугарској егзархији (данашњој Бугарској Православној Цркви). Ова одлука је донесена у складу са прописима о враћању имовине верским заједницама и мањинама, који су усвојени 2011. године. Овом приликом су заједници Бугарске Православне Цркве враћени једна манастирска зграда, гробље и неколико плацева у истанбулским општинама Шишли и Бешикташ.

Министар спољних послова Бугарске, Николај Младенов, похвалио је овај потез турске владе наводећи да се ради о исходу дуготрајних напора бугарских црквених великодостојника али и изузетног пријатељског дијалога између Бугарске и Турске.

„Имовина Бугарске Цркве нема само материјалну вредност. Она представља део модерне историје

наше нације и сведочанство о напорима Бугарске да стекне верску и политичку слободу", наводи Младенов додајући да је деценијама управо у Истанбулу било седиште Бугарског егзархата и да се за тај период везује и епоха националног и верског препорода у Бугарској.

Министар је истакао своју наду у то да ће ускоро бити напретка и у вези са најважнијим питањима на тему егзархата.

Бугарска егзархија је била аутокефална бугарска национална црква, основана 28. фебруара 1870. године. Бугарској егзархији је 1950. године назив промењен у Бугарска Православна Црква, и тај назив она носи и данас. У периоду од 1870. до 1918. и од 1941. до 1944. године, њена јурисдикција је обухватала територије које данас припадају различитим државама: целу територију данашње Бугарске, део Македоније и делове Грчке, данашње Турске, Србије, Албаније и Румуније.

Извор: <http://www.novinite.com/>

ПОРТУГАЛИЈА

Путем Апостола Јакова

У периоду од 15. до 21. јула 2012. године ће се са благословом Епископа корсунског Нестора одржати годишње поклонничко путовање „Путем Апостола Јакова“ (Camino de Santiago). Ходочасници ће као и претходних година до града Сантијаго ићи пешке.

Православне заједнице из Португалије по једанаести пут крећу на ово поклонничко путовање у којем учествују верници из Португалије и из других земаља – Шпаније, Русије, Украјине...

Ове године се креће се из града Валенса-ду-Мињо, који се граничи са Галицијом. Након Литургије ће

15. јула према галицијској граници кренути група поклоника из Лисабона и Порта а њима ће се придржити поклоници из Томска и Москве (Русија), Николајева (Украјина) и Сото-Грандеа (Шпанија).

На крају пута, на прилазу граду Сантијаго де Компостела верници ће заједно учествовати на Литургији. Затим ће у Цркви Светог Апостола Јакова бити служен благодарствени молебан, како се наводи на веб-сајту Корсунске епархије.

Пут за Сантијаго је ruta коју прелазе ходочасници из Шпаније и целе Европе, која води у Сантијаго де Компостелу, град у ком се налазе мошти Светог Апостола Јакова. Током целог средњег века, Сантијаго де Компостела је био веома популарна ходочасничка дестинација.

УНЕСКО је прогласио Пут за Сантијаго културном баштином. Савет Европе му је доделио титулу Главне улице Европе.

РУМУНИЈА

Државни празник

Румунски парламент је недавно изгласао одлуку да у нерадне дане буде убројан и 30. новембар, дан када Православна Црква прославља Св. Апостола Андреја Првозваног. Тог дана ће, од сада и државним празником, бити прослављена христијанизација румунског народа, јер је Апостол Андреј био тај који је донео хришћанску веру на просторе данашње Румуније.

У случају да последавци својим запосленима не могу да дају слободан дан 30. новембра, биће у обавези да им понуде да тај слободан дан искористе неки други пут.

У Румунији је до сада било 11 нерадних дана – 1. и 2. јануар, два слободна дана за Вајсурс, 1. мај (Празник рада), 3. и 4. јун за празник Педесетице, 15. август (Успење Пресвете Богородице), 1. децембар (Дан државности), и 2 дана за Божић.

Извор:
<http://www.romania-insider.com/>

СИРИЈА

Скрнављење хришћанских цркава

Хришћанске мањине у Сирији суочавају се са растућом претњом и хиљаде хришћана је приморано да напусти своје домове под притиском опозиционих екстремистичких група. Све је чешћи призор оскрнављених и вандализованих хришћанских храмова и светиња. Како саопштава новинска агенција *Vatican's Fides*, најмање 9.000 хришћана из града Кусајр у западној Сирији је било принуђено да потражи уточиште након ултиматума који је издао вођа локалне опозиционе војне групе.

У том граду је недавно један хришћанин убијен из снајпера.

Неки извештаји наводе да је хришћанима издат ултиматум да „морају да напусте град у року од шест дана“.

Пљачка и уништавање хришћанских цркава: припадник побуњеничке Слободне сиријске армије позира са украденим свештеничким епитрахијем и крстом

Двојица римокатоличких свештеника који су избегли потврдили су да су тај ултиматум чули више пута са минарета градских цамија.

Покушаји да се евакуишу хришћани из града Хомс током проtekле две седмице били су безуспешни. Како наводи један од свештеника из тог града, претпоставља се да побуњеници желе да задрже хришћане како би их користили као таоце.

Хиљаде хришћана је раније напустило квартове Хомса који су у фебруару пали у руке побуњеника.

Извор: <http://www.rt.com/>

НА СВЕТОЈ ФРУШКОЈ ГОРИ

Монашење

Његово Преосвештенство Епископ сремски Г. Василије је, на празник Цвети ове године у Манастиру Шишатовац, замонашио два искушеника и дао им имена Лукијан и Димитрије. Пред храмом пуних верника и мноштвом свештеника Владика сремски Василије је одржао пригодну беседу у којој је све присутне подсетио на значај монаштва за цркву, настојатељу Манастира Шишатовац јеромонаху Андреју честитао, а новој браћи Димитрију и Лукијану пожелео да се подвизавају по ангелском образу по угледу на светитеље чија имена носе.

Дана 17. јуна ове године, у Манастиру Гретегу Преосвешћени Владика је служио Свету Литургију уз саслужење више свештеника и ђакона у препуном храму и замонашио четири монахиње давши им имена Серафима, Февронија, Анастасија и Теодора. На Литургији је певало Црквено певачко друштво „Острог“ из Нових Бановаца. Након Литургије, у препуној манастирској трпезарији Владика Василије је заблагодарио Богу на новим анђелима и молитвеницима под Св. Фрушком Гором и честитао Архимандриту обитељи о. Доситеју на новим Христовим војницима.

Извор: Радио „Српски Сион“

НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Путевима српске духовности

Обиласком српских манастира и цркава који су камени међаши српске историје, СПЦ Свети Стефан Дечански из Ковина већ низ година негује одлазак на поклоничка путовања, води на изворе

нашег духовног и националног идентитета.

Дана 8.6.2012. православни верници из Ковина кренули су у обиласак српских светиња, бисера духовности који, сложени у раскошан мозаик, показују сву величину и лепоту Косова и Метохије. У програму путовања нашли су се манастири: Високи Дечани, Пећка Патријаршија, Велика Хоча, Зочиће, манастир Светог Архангела Михаила, Грачаница и Драганац. После присуства Св. Литургији у сваком од манастира, монаси и монахиње љубазно су нам причали о историјату манастира, а имали смо прилику и да целивамо кивоте са моштима светих... Није ни мало претерано када се говори да је КоМ управо због свега тога душа српскога рода, његова зеница, његова жила куцавица, његов Јерусалим, односно средиште у коме је створена српска духовност и врхунска култура и уметност, која је трајно обележила његово национално биће.

Импресионирани, под утиском лепоте и величанствености светих места, вратили смо се у Ковин.

Кристина Ломићора

У ЛУКИЋЕВУ

Слава храма

На дан Трећег Обретења Главе Св. Јована Крститеља 7. јуна, ове године, храм у Лукићеву прославио је своју славу. Уз присуство много-

бројног народа Светом Литургијом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ банатски Г. Никанор, уз саслужење о. Нектарија, Архимандрита Манастира Средиште код Вршка и свештенства зрењанинског и борчанској намесништва. Појао је хор „Жене Мироносице“ при храму Св. Архангела Михаила из Зрењанина. У пригодној беседи Владика Никанор је истакао да би сви требало да се угледамо на Св. Јована Претечу који говори: *Покажте се, јер се приближи Царство Небеско* (Мт 3,2). Похваливши труд свештеника Јована Кукића чијим свесрдним залагањем је постављен иконостас и изливени темељи будућег парохијског дома Преосвешћени је још једном позвао верни народ да помогне изградњу парохијског дома и захвалио се верном народу на досадашњој помоћи и најавио скоро чин великог освећења храма и тиме привођење храма својој намени.

Катихета Владимира Д. Марковић

Видовдан

Велики црквени и народни празник Видовдан којим се молитвено слави спомен Св. Великомученика Кнеза Лазара и свих Светих мученика српских, прослављен је свечано у СПЦ У земљи и расејању.

На Крфу – Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја и Владике хвостанског Атанасија, председника Одбора за верску наставу АЕМ-а, у недељу, 24. јуна 2012. године, група од 42 ученика Војне гимназије је пошла на путовање „Стазама Српске војске“.

Прво одредиште су били манастири на Метеорима, а потом је

посећен Крф, острво српског страдања и вакрсења.

Прослава Видовдана започела је Литургијом у Храму Св. Спиридона, на којој су се сви војни гимназијалци причестили, како су то пре скоро сто година чинили њихови преци. У музеју историје Срба на Крфу, певање песме *Тамо далеко* од стране будућих српских официра никога није оставило равнодушним. Уследила је посета острву Виду. Окружени костима оних који су поднели велику жртву за своје потомство, појањем су се помолили за душе предака у Маузолеју који је подигнут у време Краљевине. Након паракоса, степеницама су се спустили до „Плаве гробнице“. Мали брод их је превезао до вода Јонског мора – у које су положена мноштво тела измучених војника.

О. Стојановић

У Епархији крушевачкој – Уочи Видовдана, 27. јуна, након празничног бденија, обновљена је традиција одржавања Кнежеве вечере у светолазаревском и ондашњем престоном граду, Крушевцу. Са благословом Епископа крушевачког Г. Давида, у свечаној сали Епархије крушевачке у току Кнежеве вечере је одржана аукција слика које су плод рада сликарске колоније и инклузивних радионица одржаних у оквиру Видовданских свечаности 2012 у Крушевцу. Сав прилог у цркви Лазарици током трајања Видовданских свечаности 2012, и приход од продатих слика на вечери је намењен деци Косова и Метохије.

На Видовдан, Владика. Давид је служио Св. Литургију у Цркви Лазарици уз саслуживање свештеника и ђакона Епархије крушевачке. Литија са моштима Св. Кнеза Лазара прошла је градом до споменика

Час појања у Богословији у Призрену

Помозите и ви обнову призренске Богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године. У Богословији се сада школује 11 ученика.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на КиМ – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун: Комерцијална банка, 205-172349-51

КОНКУРС

Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметности и консервацију у Београду на званичном Интернет сајту објављује конкурс за избор у звање за уметничке области, где се налазе услови и неопходна документација, на основу које ће се вршити избор пријављених кандидата, према Статуту и Правилнику о начину, поступку заснивања радног односа и стицању звања наставника и сарадника Високе школе – Академије Српске Православне Цркве за уметности и консервацију у Београду.

Косовским јунацима где је служен помен изгинулим војницима и војсковођама од Косова до наших дана. *Извор: Епархија крушевачка*

У Епархији канадској – Видовдан је и ове године прослављен свечано и торжествено у Винипегу. Црква у Винипегу има и свој посебан разлог за славље, јер се у њој налази део моштију Св. Кнеза Лазара. У четвртак је, после богослужења, служен паракос да би у недељу, после Св. Литургије, а у част Видовдана, била одржана Видовданска академија. На радост присутних верника, после молитве и саборног утешенија, најпре смо се радовали уз нашу химну „Боже правде“ коју су отпевала деца са наше музичке секције. Програм

је настављен излагањем протонајесника Малише Миловановића на тему: „Видовданско слово“. На крају сви смо уживали уз прелеп наступ црквене фолклорне групе „Београд.“

Протонајесник Малиша Миловановић

У Аустралији – У суботу, 30. јуна 2012., у Храму Св. Саве у Вудвил Парку у Аделаиду служењем вечерње службе настављена је прослава великог празника Видовдана, започета Св. Литургијом на сам дан празника. Приврженост својој Светој Цркви и косовском завјету, најбоље су показала деца из црквене школе, која су испунила храм радошћу и младошћу.

У недељу, 1. јула, Преосвећени Владика Иринеј служио је Св.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

Литургију у саборном храму Св. Кнеза Лазара у Александрији. Са служивали су му старешина саборног храма архијерески намесник сиднејски протојереј-ставрофор Миодраг Перић, архијакон Силван (Мракић), ћакон Петар Мракић и ипођакон Вељко Мракић. По завршетку Литургије, деца из српске школе, која делује при ЦО Св. Кнез Лазар, су извела програм у част Видовдана.

Извор: Митрополија аустралијско-новозеландска

НА СВЕТОЈ ГОРИ Посета Владике Максима

Његово Преосвештенство Епископ западноамерички Г. Максим је на Видовдан посетио Манастир Хиландар. Том приликом је преneo поздраве верника из своје епархије који су са великим љубављу и пожртвовањем учествовали у доброврном подухвату „Круг 100“ и прикупили, у првој од три годишње акције, 100.000 долара за помоћ обнови Хиландара.

Са благословом Владике Максима, који је 2011, предводио поклонике из своје епархије на путовање на Хиландар, одлучено је да се спроведе у дело идеја – да се прикупи финансијска помоћ за обнову Манастира Хиландара.

Дирнути гостопримством игумана и монаха ове свете обитељи, особито њиховом чврстом вером у Васкрслог Господа, Епископ Максим и г. Рон Радаковић су дали обећање о оснивању „Круг-а 100“, који се заснива на трогодишњем прикупљању новца у укупном износу од 300.000. долара. Идеја је да стотину појединача или породица из Западноамеричке епархије приложи 1000 долара годишње и на тај начин помогне обнову Хиландара.

У ОХРИДСКОЈ АРХИЕПИСКОПИЈИ
Осуђен без пресуде

Откако је Информативна служба Православне Охридске Архиепископије објавила да је дело за које расколничка МПЦ тужи Архиепископа Јована већ застарело, а Апелациони суд није донео пресуду, у македонским средствима јавног информисања осванила су разна тумачења и демантацији.

Доминирајућа вест је била да одлуке има, но иста није и написана!!! (Дневник, 9.7.2012, 12:13). Остале режимске куће пожуриле су да извеште како и у случају да Апелациони суд и није донео одлуку, чак ни тада Архиепископа Јована ништа не спашава затвора, јер је против њега покренута друга, нова оптужница!!! (Вечер, бр. 15036). Овакви ставови сведоче да ће држава до бескраја измишљати све и свашта како Архиепископ Јован не би изишао из затвора!

Ипак, остаје непобитна чињеница да – 28. јуна, у току судског процеса у Скопљу, коме је присуствовао и Архиепископ Јован, Апелациони суд нити је донео нити саопштио било какву одлуку – већ је само назначио да ће одлука бити достављена у писаној форми! Такву одлуку суд до дана данашњег није доставио, а дело је, већ у велико, апсолутно застарело!

Затвори и судски процеси у континуитету, један после другог, јасно демонстрирају решеност македонских власти да свим средствима униште верске слободе у земљи, а комунистичким методима, под плаштом „независних судских одлука“, да избришу Архиепископа Јована и Православну Охридску Архиепископију.

Извор: Православна Охридска Архијепископија

На славу Божију и на радост учесника ова саборна визија и настојање пројекта „Круг 100“ успешно је остварена у току Часног поста 2012. године.

Извор: hilandar.org

У СУКОВУ Рукоположење

У недељу 1.7.2012. године његово Преосвештенство Епископ нишки Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Успења Пресвете Богородице у Суково код Пирота, уз саслуживање игумана Серафима, неколико јеромонаха, свештеника и ћакона. За време беседе Владика је посебно нагласио значај послушања и љубави према ближњем. У току Св. Литургије Владика је у ћаконски чин руко-

положио Филипа Стевановића из Житорађе.

У БЕОГРАДУ **Четрдесетодневни помен о. Радовану**

После Св. Архијерејске Литургије и четрдесетодневног паастоса протојереју-ставрофору проф. др Радовану Биговићу којима је, 10. јула 2012. г. у Манастиру Св. Архангела Гаврила у Земуну, началствовао Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије – уз саслужење Преосвећене Господе Епископа: браничевског Игнатаја и хвостанског Атанасија, а у присуству Преосвећене Господе Епископа: бачког Иринеја и средњоевропског Константина – породица, бројни пријатељи и сарадници професора Биговића посетили су његов гроб

на Земунском гробљу где је служен помен. Помен професору Биговићу служили су Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и Епископ бачки Г. Иринеј.

На сабрању присутне су бираним речима на личност и велико дело проте Радована подсетили Митрополит Амфилохије, Епископ бачичевски Игнатије иprotoјереј-ставрофор Божидар Бакајлић.

Protoјереј-ставрофор др Радован Биговић, редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, упо којио се у Господу 31. маја 2012. г.

У ХЕРЦЕГОВИНИ **Слава Петропавловог манастира**

У четвртак, 12. јула 2012., Петровавлов манастир је прославио славу Св. Литургијом коју је служио

Преосвећени Владика захумско-херцеговачки Г. Григорије. У току Литургије обављена је и Света тајна крштења, а као и увијек на овај дан, више стотина верника се при честило из више путира.

У СРЕБРЕНИЦИ **Опијело страдалим Србима**

Његово Преосвештенство Епископ зворничко-тузлански Г. Василије служио је 12. јула 2012. г. у Храму Покрова Пресвете Богородице у Сребреници, опијело мученички пострадалим сребреничким Србима, жртвама несталим 1992. године на овај дан. „Данас, послије толико времена, ових десет по-којника су пред нама. Постављамо питање себи и другима шта је са оноликим српским жртвама и светосавцима који до дана данашњег нису пронађени и нису идентифи

иковани њихови земни остаци. Нас Србе прозивају да смо крволовци и злочинци, а нико не бјежи од топле погаче него су Срби под силом терора морали напуштати своја вјековна огњишта“, беседио је, између осталог, Владика Василије и додао: „Нека Господ подари да ниједна мајка, како год се звала и које нације и вјере била, никада више не лије сузе за својом дјецом! Ако желимо да останемо сви заједно на овим просторима, то можемо само ако једни другима будемо оправштали, али и не заборављали невине жртве. Незаборављање јесте огледало у које можемо да се погледамо, браћо и сестре. Хвала овим јунацима који су чували свој вјековни праг. Нека нам Господ подари мир, слогу, љубав и јединство које нам је потребно!“

Епархија зворничко-тузланска

Радован Пантелић (1930-2012) из Причевића

У дану завршетка Петровског поста, опелом у храму Преноса моштију Св Николаја мирликијског у Причевићу код Ваљева испраћен је Радован Пантелић. У сталном присуству и оданости Радованових родитеља Цркви нарочито се истичала мајка која је за спас своје душе редовно деценијама одржавала чистоћу месног храма. У време комунистичке владавине Радованов блиски рођак почивши Томислав свештенослужио је у Подгорини ваљевској. Причевић је изненадио преко тридесет монаха, монахиња и свештенослужитеља, а са једним од њих – протом М. Јанковић – Радован је делио током прве четири године школовања у родном селу школску клупу, да би 1943. г. истовремено постали чланови Православне хришћанске заједнице. Највећи број оних који су из Причевића одевених у црну ризу, стасао је управо уз Радована и од њега испраћен на пут служења Господу. У храму и црквеној општини причевићкој преко педесет година Радован је био тутор, црквењак, појац, члан и председник Цркеноопштинског управног одбора. Оданост и служба Цркви прави је пример који сигурно може да послужи свим хришћанима. Док је у породичном дому и радним данима светлуцало кандило, Радован се старао да својој породици обезбеди све оно што је било неопходно, стављајући увек на прво место живот у Христу.

Круну Божијих слуга из Причевића за Радована чине његови синови Епископ Антоније и шабачки на месник прота Милан, који су из овог краја и рукосада духовности Св Владике Николаја кренули на њиву Господњу, а кћерка Милена засновала је своју породицу и остала је у родитељској близини.

У причевићском храму 11. јуна ове године, уз молитвено присуство родбине, комшија и пријатеља, опело почившем Радовану служили су епископи: шабачки Лаврентије, зворничко-тузлански Василије и ваљевски Милутин уз саслужење 72 свештенослужитеља. Опраштајући се од почившег Радована, Епископ Лаврентије најпре је породици и сродницима пренео речи благослова и утеше Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја. Своје обраћање Епископ Лаврентије је наставио сећањем на боравак у кући Пантелића. „У Причевићу као примеру духовног савршенства остао ми је упечаћен тај сусрет са породицом која ми је највише личила на ону из времена Јанка Веселиновића. Радован је био глава породице која је била пуна вере, љубави и хармоније. У време тешко за Српску Цркву, Радован је као жртву оба сина посветио служби Богу и роду. Они ће, уз молитве Господу за своја стада, удвострученим мољењем сина епископа и сина свештеника упућивати молитве и за душу свога родитеља“, рекао је између осталог Епископ Лаврентије.

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско усавучивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
"GPS" - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ ОИУ 30 76 245; 30 76 246
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са програмирањем и откуцавањем часова и четвртина, а по избору, и даљинским управљањем.

ПРЕДНОСТИ у односу на **ЗАПАДНИ** начин:

- 1.1. Звоњење не потреса звоник;
- 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор;
- 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане.
- 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније;
- 1.5. Потрошња ел. енергије је низка;
- 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити.
- 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја ЧАСОВНИКА

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР*

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

НАРУЦБЕНИЦА

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се на
следеће часописе**

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

овде исећи